

**Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра мов і літератур Далекого Сходу та Південно-Східної Азії**

**ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕРМІНОСИСТЕМИ
ЯПОНСЬКОЇ МОВИ В ГАЛУЗІ УРБАНІСТИКИ**

Кваліфікаційна робота

освітнього ступеня «бакалавр»
студентки 4 курсу бакалаврату
освітньої програми

**«Японська мова і література та переклад,
англійська мова»»,**

спеціальність – 035.069 Східні мови та
літератури (переклад включно), перша-
японська

Олександра Олександрівна ЛЮШИН

Науковий керівник:

к. філол. н., доц. Юлія КУЗЬМЕНКО

«Допущено до захисту»

Протокол засідання

кафедри мов і літератур

Далекого Сходу та Південно-Східної Азії

протокол №14 від «5» червня 2024 року

завідувач кафедри

д.філол.н, доц. Наталя ІСАЄВА

КИЇВ

2024

АНОТАЦІЯ

Люшин О.О. Лексико-семантичні особливості терміносистеми японської мови в галузі урбаністики. – Кваліфікаційна робота освітнього рівня «бакалавр» на здобуття освітнього-кваліфікаційного рівня вищої освіти спеціальності 035 «Філологія» спеціалізації «Східна мова і література та переклад, західноєвропейська мова: японська та англійська». – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, 2024.

У роботі розглянуто лексико-семантичні особливості терміносистеми японської мови у галузі урбаністики. Визначено основні поняття термінознавства, проаналізовано історію розвитку термінології в різних наукових школах, включаючи Празьку, Віденську, Українську та японську. Досліджено теоретичні аспекти лексичної семантики, полісемії, семантичних зв'язків та лексико-семантичних полів японської лексики. Вивчено термінологію урбаністики в японському мовознавстві з її початків у ХХ столітті та створено власну систему з 80 термінів.

Проаналізовано тематичні групи, вживання прямих та переносних значень термінів, семантичні зв'язки (синонімія, антонімія та ієрархія), а також структурні категорії сем і лексем, включаючи префікси, суфікси та головні слова у словосполученнях. Виокремлено шість лексико-семантичних полів, класифікованих на трьохкомпонентні та двокомпонентні. Сформовано висновки щодо лексико-семантичних особливостей терміносистеми японської мови в галузі урбаністики на основі проведеного аналізу.

Ключові слова: *термін, терміносистема у галузі урбаністики, семантичні особливості, лексико-семантичне поле.*

ABSTRACT

Liushyn O. Lexical and Semantic Features of the Japanese Language Terminology in the Field of Urban Planning. – Qualification work for the bachelor’s degree in higher education in specialty 035 «Philology», specialization «Oriental Language and Literature and Translation, Western European Language: Japanese and English». – Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, 2024.

The paper examines the lexical and semantic features of the Japanese language terminology system in the field of urban planning. The basic concepts of terminology are defined, the history of terminology development in various scientific schools, including Prague, Vienna, Ukrainian and Japanese, is analysed. The theoretical aspects of lexical semantics, polysemy, semantic relations and lexical-semantic fields of the Japanese lexicon are investigated. The terminology of urbanism in Japanese linguistics since its beginnings in the twentieth century has been studied and its own system of 80 terms has been created.

The article analyses thematic groups, the use of direct and figurative meanings of terms, semantic relations (synonymy, antonymy and hierarchy), as well as structural categories of semes and lexemes, including prefixes, suffixes and head words in phrases. Six lexical and semantic fields are distinguished, classified into three-component and two-component fields. The conclusions about the lexical and semantic features of the Japanese terminology in the field of urbanism are formed on the basis of the analysis.

Keywords: *term, terminology system in the field of urban planning, semantic features, lexical and semantic field.*

要旨

リュシン・オレクサンドラ. 都市計画分野における日本語専門用語の語彙的および意味的特徴。— 専門分野 035「言語学」、専門分野「東洋言語・文学・翻訳、西欧言語：日本語と英語」。— タラス・シェフチェンコ記念キーウ国立大学、キーウ、2024年。

本稿では、都市計画分野における日本語専門用語体系の語彙的および意味的特徴を検討する。用語の基本概念が定義され、プラハ学派、ウィーン学派、ウクライナ学派、日本学派を含む様々な学派における用語の発展の歴史が分析される。語彙意味論、多義性、意味関係、および日本語の語彙意味領域の理論的側面が調査される。20世紀以来の日本の言語学における都市計画用語が研究され、80の用語からなる独自の体系が作成されている。

本稿は、テーマ別グループ、用語の直接的および比喩的意味の使用、意味関係（同義、反義、階層）、および接頭辞、接尾辞、句の主要語を含む語素と語彙素の構造カテゴリーを分析する。六つの語彙的および意味的領域が区別され、三要素および二要素の領域に分類されている。都市計画分野における日本語専門用語の語彙的および意味的特徴についての結論が、分析に基づいて形成される。

キーワード: *用語、都市計画分野の用語体系、意味的特徴、語彙的および意味的領域。*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТЕРМІНОСИСТЕМИ У ГАЛУЗІ УРБАНІСТИКИ ЯПОНСЬКОЮ МОВОЮ.....	4
1.1. Визначення поняття «термін» та огляд досліджень у сфері термінознавства.	4
1.2. Визначення понять «терміносистема» та «терміносистема в галузі урбаністики».	11
1.3. Основоположні поняття семантики в загальному мовознавстві та лексична семантика в японській мові.	14
1.3.1. Лексична семантика японської мови в контексті вивчення термінів.	16
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	18
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ УРБАНІСТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В ЯПОНСЬКОМОВНИХ ТЕКСТАХ..	
2.1. Дослідження японської термінології в межах урбаністики.	20
2.2. Загальні характеристики досліджуваної терміносистеми урбаністики.	21
2.3. Семантичні зв'язки та явище полісемії в терміносистемі урбаністики.	24
2.4. Лексико-семантичні поля в межах терміносистеми урбаністики.	36
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	45
ВИСНОВКИ	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	
ДОДАТКИ	

ВСТУП

В умовах постійних змін міст, підходів до їх планування та інновацій виникає потреба у точному й ефективному обміні інформацією між фахівцями з різних країн. Для цього важливо розуміти та використовувати терміносистему, яка включає спеціалізовану лексику та передбачає семантичні особливості, що характерні для сфери урбаністики. Це особливо актуально в контексті відбудови міст, постраждалих від природних катастроф або воєн, зокрема в Україні. Зважаючи на історичний та географічний контексти Японії, досвід цієї країни видається цінним для відбудови українських міст, а для цього необхідно розуміти японську терміносистему у цій галузі.

Таким чином, **актуальність** нашого дослідження полягає в необхідності вивчення та аналізу лексико-семантичних особливостей терміносистеми японською мовою у галузі урбаністики для забезпечення ефективного обміну знаннями та досвідом між фахівцями з наших країн.

Мета дослідження: дослідити лексико-семантичні особливості терміносистеми у галузі урбаністики та визначити їх характеристики.

Основними завданнями є:

- визначити основні поняття термінознавства та терміносистему в галузі урбаністики, оглянути попередні дослідження;
- визначити лексико-семантичні особливості загалом та в японській мові;
- ознайомитись із наявними дослідженнями терміносистеми урбаністики японської мови та сформулювати власну методику для дослідження;
- визначити лексико-семантичні особливості системи на основі 80 термінів, зокрема простежити семантичні зв'язки, полісемію та семантичні поля.

Об'єктом дослідження є терміносистема та власне терміни японської мови в галузі урбаністики, **предметом** – лексико-семантичні особливості терміносистеми у сфері містобудування у японській мові.

Для проведення цього дослідження ми використовували кілька методів, що дозволили всебічно проаналізувати терміносистему в галузі урбаністики. Серед них такі методи, як **історико-лінгвістичний** (аналіз еволюції японської термінології в урбаністиці від кінця XIX століття до сучасності), **метод суцільної вибірки та аналізу дефініцій** (формування терміносистеми та визначення значень термінів в її межах), **описовий** (дослідження загальних характеристик терміносистеми, включаючи класифікацію 80 термінів з різних джерел), **класифікації** (систематизація та інтерпретація значень термінів), **компонентний аналіз** (дослідження впливу канджі на значення терміна) та **порівняльний** (виявлення відмінностей та подібностей у використанні термінів у різних контекстах).

Новизна нашого дослідження полягає у вивченні незадіяної раніше терміносистеми, оскільки урбаністика – це відносно нова галузь, врахуванні міжкультурних аспектів, застосуванні досвіду Японії для відбудови міст та сприянні розвитку нових фахівців у галузі урбаністики.

Практичне значення: матеріал нашої роботи можна використовувати в межах дисциплін «Практика перекладу», «Основи теорії перекладу японської мови» та інших галузевих предметів у вищих навчальних закладах. Також це буде корисно для фахівців, які спеціалізуються на технічному та галузевому перекладі, зокрема при відбудові українських міст та контакті з японськими партнерами і архітекторами для передачі досвіду, співпраці безпосередньо на будівництві, укладенні угод.

Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. У першому теоретичному розділі на 14 сторінок описується загальна теорія термінознавства та лексичної семантики, зокрема в японській мові. Другий розділ на 24 сторінки є практичним та розкриває лексико-семантичні особливості терміносистеми у галузі урбаністики. Було використано 46 джерел, 5 з яких японською мовою.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТЕРМІНОСИСТЕМИ У ГАЛУЗІ УРБАНІСТИКИ ЯПОНСЬКОЮ МОВОЮ

1.1 Визначення понять «термін» та огляд досліджень у сфері термінознавства

Термінознавство – розділ мовознавства, що досліджує терміни, термінологію й терміносистеми, закономірності їх утворення та функціонування. Шеремета Л. визначає термінологію як сукупність лексичних одиниць, що виникає відповідно до етапів розвитку науково-професійної галузі [26, с. 156]. У Європі перші дослідження та визначення термінології як дисципліни в межах лінгвістики почалися у першій чверті ХХ століття у двох мовознавчих колах одночасно. Фахівці виділяють такі основоположні школи термінознавства: Віденську та Празьку [31, с. 46], проте це не є вичерпним списком дослідників у сфері термінознавства. Розглянемо підходи вищезгаданих шкіл.

Віденська школа термінології була започаткована у 30-х роках Е. Вюстером, після чого вийшла його праця «The machine tool: an interlingual dictionary of basic concepts» (1968), де він уклав франко-англійський словник технічних термінів та стандартизував їх для подальшого використання [38, с. 6]. Ця робота Вюстера призвела до виникнення Теорії загальної термінології (General Terminology Theory), яка була удосконалена його наступниками. У 30-х роках Вюстер спробував ввести стандартизацію термінів, яка відбувається трьома шляхами:

- 1) пропозиція нових термінів;
- 2) вибір між наявними синонімами та омонімами;
- 3) реєстрація та закріплення наявного вжитку лексичних одиниць [5, с. 134].

Українські термінознавці часто використовують доробок Вюстера у своїх термінологічних дослідженнях. Наприклад, його напрацювання є однією з основ праць Т.Р. Кияка та Д'якова А.С., зокрема в монографії «Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти» (2000). Це

пояснюється тим, що його праці заклали теоретичну основу для вивчення термінології та запропонували чітку методологію термінологічної роботи.

Дослідники зазначають, що вона була досить обмеженою: пропонувала єдиний набір принципів і передумов для збирання термінологічних даних, її погляд на семантику термінологічних одиниць не був розвинений, концепти спеціалізованих знань були репрезентовані без врахування їх багатовимірної природи. Тому багато мовознавців критикують підхід Віденської школи [38, с. 6].

В основу методології Вюстера покладено ономасіологію, де першочерговим елементом є не термін, а поняття. Він чітко визначав, що ономасіологічні словники неможливо створити без семантичного аналізу у контексті.

Підхід до концептів термінів у Вюстера має складну структуру. Розглянемо найголовніші з них:

- Концепт стає значенням, коли його розглядають з точки зору семасіології.
- Концепт може належати як до загальної, так і до спеціальної мови.
- Концепт може бути як визначеним, так і невизначеним [35, с. 71-72].

Таким чином, відповідно до його досліджень термін має чітко й однозначно відображати суть концепту, щоб не виникало непорозумінь.

Щодо полісемії, Вюстер не вимагав від термінів однозначності. Натомість, у своїх працях він підкреслював, що терміни повинні мати однозначне значення в конкретному контексті [35, с. 74].

Ідеї Вюстера знайшли продовження в працях його послідовників, зокрема Х. Фельбера. Фельбер написав перший міжнародний навчальний посібник з термінології під назвою "Terminology Manual", який став базовим для вивчення цієї галузі науки [26, с. 155].

Працька школа термінології виникла паралельно з Віденською в першій чверті ХХ століття. Її метою був структурний і функціональний опис спеціалізованої (технічної) мови, зокрема термінів чеською та словацькою мовами. Працька школа стверджувала, що терміни завжди слід розглядати як одиниці лексики та як специфічні об'єкти дослідження мовознавства [30, с. 109].

На відміну від Віденської, Празька школа не має конкретного основоположника, тому концепції термінів та їх визначення відрізняються від мовознавця до мовознавця.

Дослідники зазначають, що терміни в чеській теорії від самого початку розмежовувалися у зв'язку з автоматизацією лексики. Поняття автоматизації ввів Б. Гавранек (1893-1978) у своєму дослідженні в збірнику *Spisovná čeština a jazyková kultura* (Стандартна чеська мова і мовна культура, 1932) як звичне, конвенційне використання мовних засобів, зумовлене узгодженням наміру мовця та очікуваного ефекту. Відповідно, протилежністю автоматизації є актуалізація, при якій використання мовних засобів привертає увагу як незвичне. Услід за Б. Гавранеком Л.В. Копецький подав перше чеське визначення терміна: різновид спеціалізованих назв; до них він зарахував автоматизовані слова, автоматизовані групи слів та автоматизовані речення [30, с. 111].

Розглянемо такі визначення слова «термін» та «термінологія», які виділяє Празька школа:

- 1) «Словник Отто нового часу», доповнення до великого словника Отто (*Ottův slovník naučný nové doby, dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému*), зазначає, що **термінологія**, або спеціалізована лексика – це сукупність технічних термінів, що використовуються в різних наукових або практичних галузях.
- 2) Відповідно до «*Příruční slovník jazyka českého*» («Короткий словник чеської мови») **термін** – вираз, зазвичай спеціалізований, особливо з непрямим значенням і однозначний. У мовознавстві: лексико-семантична одиниця (утворення), що має точне й однозначне значення, як правило, спеціалізоване (фахове). **Термінологія** – сукупність, система термінів, спеціалізованих назв певної галузі, спеціалізована термінологія, а також як будь-який спосіб вираження, що відображає певне сприйняття речей [30, с. 111-113].

Загалом Празькою школою терміни розуміються як специфічні одиниці національної мови, що використовуються в різних галузях. Вони є основними

смісловими компонентами фахових текстів. Головною характеристикою термінів, крім галузевої належності, є те, що їхнє значення тематично пов'язане з певною галуззю, встановлене фахівцями цієї галузі та визначене в словниках чи довідниках [30, с. 110].

Окрім Празької та Віденської шкіл, дослідники історіографії українського термінознавства зазначають, що також існує і власне українська школа термінології. Ця гілка мовознавства почала активно розвиватися в Україні у 60-ті роки XIX століття. Г. Холодний у своїх працях пише, що у той період відбулися перші спроби встановити проблему української термінології (дослідники М. Левченко, В. Левицький, В. Василенко). У середині XIX століття почали з'являтися термінологічні словники та лексикографічні матеріали. Словники термінів спершу були перекладними, наприклад, німецько-українські, пізніше почали з'являтися авторські фахові: із природничих та технічних наук, сільськогосподарських, юридичних термінів тощо [9, с. 49].

Г. Холодний визначає ґрунтовний початок розвитку Української школи з 1905 р., а О. Огієнко натомість із 1917 р. Протягом періоду 1905-1933 рр. вийшло понад 140 різножанрових галузевих словників: термінів, народної термінології, номенклатури, ділової мови; для юристів, військових, судівництва тощо. В. Іващенко, зазначає, що термінознавство здебільшого на той час хвилювало фахівців з конкретної галузі, а не власне мовознавців [9, с. 49-54].

Сучасна Українська школа термінознавства також переважно сфокусована на дослідженні фахової термінології, проте дослідженнями займаються вже мовознавці, на відміну від першої половини минулого століття. Із загального термінознавства варті уваги роботи таких мовознавців: Кияк Т., Д'яков А., Куделько З., та Іващенко В. Одна з основоположних робіт у цій сфері була написана Кияком Т.Р., Д'яковим А.С. та Куделько З.Б. – монографія «Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти» (2000). У цій праці автори зібрали базову інформацію про термінознавство як науку, історію термінотворення та досягнення лінгвістів з цієї сфери.

Якщо звертатися до фахового українського термінознавства, то зараз найбільше досліджуються терміни в різноманітних галузях: економічна, правнича, медична галузь, науково-технічна, лінгвістична, програмування, сакральна, мистецька галузь, спортивна галузь, сільськогосподарська, фізична галузь, військова галузь.

Інші галузі мають менше досліджень, проте все ж досліджуються: астрономічна, видавнича, географічна, журналістики тощо [16, с. 97].

Українські мовознавці співпрацюють з Термінологічною комісією Міжнародного комітету славістів, яка займається узагальненням досвіду наукових пошуків дослідників-славістів у галузі термінознавства кінця ХХ – початку ХХІ ст. Ця організація працює також з термінологічними організаціями різних країн та бере участь у конференціях, симпозіумах, семінарах тощо. Із 2013 р. головою цієї комісії є Іващенко В. [2, с. 193]. У своєму доробку мовознавиця має багато праць зі спробами визначити поняття концепту в термінології, а також досліджувала історіографію термінознавства в українській лінгвістиці. Окрім цього, вона має декілька досліджень у сфері когнітивного термінознавства, наприклад, «Когнітивне термінознавство: перспективи розвитку».

Якщо говорити про визначення поняття «термін» українськими мовознавцями, то термінознавиця Шеремета Л. пропонує таке пояснення: «**“термін”** (від грец. *τέρμα* ‘кінець, межа’) – слово або словосполучення, яке позначає певне поняття в певній галузі людської діяльності: науці, техніці, культурі, спорті, мистецтві тощо» [26, с. 156].

Розглянемо також термінознавство з боку японської лінгвістики. Японською мовою «термін» перекладається як 用語 /йо:го/ та словник визначає його як слова та фрази, зокрема, ті, що використовуються в певній галузі. Лінгвісти також виділяють окреме слово для «технічного терміна» 専門用語 /сенмон йо:го/, що по суті означає термін в певній галузі, сфері [45]. Саме його ми можемо використовувати на позначення терміносистеми.

Японське письмо складається зі змішаної лексики та тексту, що складається з ієрогліфів 漢字 /канджі/ та кани (абетки). До його складу входять канджі, хірагана, катакана, а в сучасний час іноді й латинські літери, що робить японську мову гібридною мовою з різноманітними походженнями лексики. Японські дослідники зазначають, що система письма та термінологія в основному має такі особливості:

1) Використання канджі та кани, тобто ідеографічних і фонетичних знаків одночасно.

2) Чотири системи письма: онйомі (китайські читання) та кунйомі (японські читання) для канджі, хірагана (японські слова) та катакана (запозичені слова, крім китайських).

3) Чітке вказування різноманітної інформації про слова (походження, вимова, значення, вживання тощо).

4) Можливість писати як горизонтально, так і вертикально.

Японські лексичні терміни змогли асимілювати різні елементи в єдину мову, можна пояснити існуванням твердого принципу порядку слів, що лежить в основі мовної структури, яка не змінюється.

Загалом японські мовознавці фокусуються на дослідженні походження термінів та їхньої належності до певного прошарку лексики (ваго, канго та гайрайго), а також впливу китайської мови на термінотворення в японській мові [39, с. 61-80].

Отже, ми проаналізували підходи трьох шкіл термінознавства (Віденської, Празької та Української) та японських мовознавців. Розглянемо те, як вони визначають поняття «термін»:

1) **Віденська школа:** «термін» відповідно до досліджень Вюстера, є словом або словосполученням, яке точно та однозначно відображає суть певного концепту в конкретному контексті, забезпечуючи зрозумілість і уникнення багатозначності.

2) **Празька школа:** «термін» розуміється як специфічна одиниця національної мови, що забезпечує точність і однозначність у різних наукових та

практичних галузях, виконуючи функцію основних смислових компонентів фахових текстів.

3) **Українська школа:** за Л. Шеремета «термін» – це слово або словосполучення, що позначає певне поняття в конкретній галузі людської діяльності.

4) **Японське термінознавство:** «термін» - спеціалізовані слова у конкретній галузі.

Якщо порівнювати підходи цих шкіл термінознавства, то можемо дійти висновку, що Віденська підкреслює семантичну чіткість і контекстуальну визначеність термінів, Празька – надає важливе значення функціональній ролі термінів у передачі спеціалізованої інформації, а українська – фокусується на широкому охопленні галузей людської діяльності, де терміни використовуються, і підкреслює їхню роль у позначенні специфічних понять. Японська школа додає до цього комплексного розуміння важливість асиміляції та адаптації термінів у складній системі письма, яка включає ієрогліфи та абетки.

На основі підходів трьох шкіл та напрацювань японських термінознавців, робимо висновок, що термін можемо визначити як слово або словосполучення, яке використовується для точного і однозначного позначення концептів у спеціалізованих галузях знань і діяльності. Разом проаналізовані вище підходи формують комплексне розуміння терміна, якого ми будемо дотримуватися у нашій роботі, що охоплює точність, спеціалізацію і широке використання у різних галузях.

1.2 Визначення понять «терміносистема» та «терміносистема в галузі урбаністики»

Терміносистеми є важливими джерелами термінології, але, на відміну від самої термінології, вони не виникають одночасно з розвитком певної науки. Замість цього, терміносистема формується поетапно відповідно до етапів розвитку теорій цієї науки. О. Петрина визначає, що «різницю між термінологією

і терміносистемою вбачаємо у тому, що термінологія – це сукупність лексичних одиниць, яка формується поступово, відповідно до етапів формування науково-професійної галузі, тоді як терміносистема – це ієрархічна система термінів, впорядкована термінознавцями та фахівцями відповідних наукових галузей».

Т. Кияк визначає терміносистему як упорядкований набір термінів, які точно відображають систему концепцій у спеціалізованій сфері діяльності. Ці терміни мають обов'язковий та незаперечний зв'язок між собою, а зв'язки в межах цієї системи визначають її структуру [22, с. 63].

Терміносистема досліджується в межах фахового термінознавства, тобто до неї входять терміни конкретної галузі, що досліджується. У підрозділі 1.1.3 ми зазначали, що українські термінознавці часто фокусуються на вивченні термінів певного професійного спрямування. Відповідно вони вивчають саме терміносистему галузі, яка є сферою їх наукових інтересів. Наприклад, однією з найпопулярніших тем для таких досліджень серед українських мовознавців є медицина, економіка та юриспруденція, адже можемо нарахувати до 20 дисертацій з кожної згаданої галузі [16, с. 97].

Галузеві терміносистеми активно досліджуються в Україні не тільки українською, але й іноземними мовами, серед яких англійська, німецька, корейська, японська, китайська тощо. Звертаючись до термінознавчих робіт українських японістів, вважаємо вартими уваги такі дисертації: Т. Комарницької на тему «Структурно-семантичні та функціональні особливості сучасної японської юридичної термінології», Л. Аністратенко «Японська літературознавча термінологія: структурно-семантичні та текстуально-дискурсивні виміри».

Наше дослідження зосереджується на дослідженні терміносистеми у сфері урбаністики. Урбаністика — це наука, що досліджує розвиток міст з різних аспектів, таких як архітектурний, соціально-економічний, екологічний та політичний. Основою урбаністики є вивчення історії розвитку міст з архітектурної точки зору, вплив міського дизайну на розвиток громади та взаємодію людей з їхнім фізичним середовищем. Дослідження в урбаністиці

дозволяють зрозуміти людські цінності, розвиток і взаємодію в контексті їхнього фізичного середовища [34, с. 50].

Японською мовою складно знайти один конкретний термін на позначення поняття «урбаністика». Одні дослідники використовують «都市論» /тошірон/ у значенні теорії урбанізму, містобудування. Цей термін використовується на позначення урбанізму як науки про місто, що є більш теоретичною сферою, аніж практичною і комплексною. Також його часто вживають поряд з терміном «都市社会学» /тоші шякай гаку/, що означає «соціологія міста», адже урбаністика тісно пов'язана з соціологією та впливом міста на людину [40, с. 3]. Проте якщо розглядати цей термін з боку концепту або дизайну, містобудування та соціального розвитку, то також можна визначити його як まちづくり (рідше 街づくり) /мачі дзукурі/. Термін まちづくり дослівно перекладається як «розвиток громади», «будівництво околиці» або «створення міста». Він охоплює широкий спектр заходів, від державних програм економічного розвитку та міського планування до волонтерських проєктів соціального забезпечення [28, с. 70].

На жаль, до цього було здійснено дуже мало досліджень терміносистем у сфері урбаністики, зокрема в межах японської мови. Можемо навести в приклад працю Допіряк П. і Допіряк В. «Структурно-семантичні характеристики й основні способи творення англійських урбаністичних термінів». Незважаючи на нестачу досліджень у галузі урбаністики, досить активно досліджується термінологія у галузі архітектури та будівництва, що є досить спорідненою з тою, яку ми досліджуємо. Наприклад, варті уваги такі праці: О. Кучеренко «Функціонування української терміносистеми архітектури», «Семантична синонімія як чинник розвитку архітектурної термінологічної лексики»; Коваленко А., Гібаленко О. та ін. «Лінгвістичні дослідження термінологічних систем англійських технічних термінів у галузі будівництва та архітектури». На ці дослідження ми будемо спиратися у нашій роботі.

Якщо говорити про визначення «терміносистеми архітектури», то дослідники зазначають, що «термінологія будівництва та архітектури є

підсистемою лексики літературної мови». Вона об'єднує загальнолітературну лексику та спеціалізовані терміни, що позначають поняття в архітектурі, будівництві та архітектурній діяльності [10, с. 153-155]. О. Кучеренко пише, що важливо розуміти архітектурну термінологію не просто як набір окремих термінів і словосполучень, а як цілісну систему з певними логічними зв'язками між її елементами та структурними компонентами [18, с. 150].

Зважаючи на вище проаналізоване, «терміносистему архітектури» можемо представити як комплексну систему, що є частиною лексики літературної мови і включає терміни та словосполучення у сфері архітектури, які мають чіткі логічні зв'язки та структурні компоненти. Аналогічним чином, можемо накласти це визначення на терміносистему у сфері урбаністики, оскільки архітектура та будівництво є складовими досліджуваного нами напряму в науці.

Отже, терміносистема у сфері урбаністики — це ієрархічна система термінів, впорядкована фахівцями у галузі урбаністики. Вона включає спеціалізовані терміни та словосполучення, які точно відображають концепції в цій науковій сфері, та має обов'язкові логічні зв'язки між своїми елементами. Ця терміносистема є частиною лексики літературної мови і охоплює аспекти архітектурного, соціально-економічного, екологічного та політичного розвитку міст, а також вплив міського дизайну на громаду та взаємодію людей з їхнім фізичним середовищем.

1.3 Основоположні поняття семантики в загальному мовознавстві та лексична семантика в японській мові

У цьому підрозділі розглянемо загальні положення лексичної семантики та її особливості в японській мові.

Словник української мови пропонує наступне визначення семантики:

1) значення мовних одиниць – окремих слів, фразеологізмів, складових частин слова тощо;

2) те саме, що і семасіологія: розділ мовознавства, що вивчає лексичні значення мовних одиниць – окремих слів, фразеологізмів тощо та зміни цих значень [24].

Семантика тісно пов'язана з іншими розділами мовознавства, такими як:

- Лексикологія: значення слів у контексті їх походження, будови, граматичних властивостей та вживання.
- Фонетика: вплив звучання мовних одиниць на їх значення.
- Синтаксис: зміна значення слів залежно від їх граматичного оформлення та поєднання в реченні.
- Прагматика: залежність значення мовних одиниць від контексту та намірів мовця [12, с. 230].

У нашому дослідженні ми фокусуємося на дослідженні семантики в межах лексикології, тобто лексичній семантиці.

Лексична семантика – це розділ загальної семантики, дослідницький вектор якого скерований на опис та аналіз значень словника певної мови, тобто тих значень слів, що не є граматичними. Лексична семантика як самостійна галузь лінгвістичного знання має порівняно довгу історію свого становлення й розвитку. Її витoki сягають низки власне мовознавчих і суміжних із ними дисциплін [6, с. 40].

Значення слова – мовна одиниця, яка є центром дослідження семантики, зокрема лексичної. Мовознавці пишуть, що значення – це можливість ідентифікувати вихідну ситуацію, так і осмислити нові ситуації. З іншого боку, значення – це обмеження: воно не розраховане на що завгодно, оскільки обмеженим є коло вихідних об'єктів і ситуацій, які «обслуговує», і можливості його модифікації та поширення на нові об'єкти й ситуації [5, с. 24]

Т. Комарницька та К. Комісаров зазначають, що лексичне значення – це зміст слова, який закріплює у свідомості мовця уявлення про предмет, ознаку, процес або явище. Воно є складною структурою, яку визначають семантика, прагматика та синтактика слова. Відповідно до теорії семантики, в лексичному значенні виділяють:

- Денотативне: зв'язок між знаком і предметом думки.
- Сигніфікативне: зв'язок між знаком і сигніфікатом.
- Структурне: складається з синтагматичного та парадигматичного аспектів.
- Прагматичне: зв'язок між знаками й тими, хто ними послуговуються.

Лексичне значення слова змінюється з часом. Процес цієї зміни та основи для нового значення включають кілька типів: метафоризацію, метонімізацію, асиміляцію (вплив значення одного слова на інше), диференціацію в залежності від сфери вживання тощо. Модифікація значень слів є продуктивним способом збагачення мови [11, с. 233].

Отже, ми проаналізували, що семантика вивчає значення мовних одиниць, а також зміни цих значень. Відповідно, лексична семантика зосереджується на описі та аналізі лексичних значень слів, що не є граматичними, і має тривалу історію розвитку. Ми визначили, що значення слова – це складна структура, яка визначається зв'язком між знаком і предметом думки, знаком і сигніфікатом, а також структурними та прагматичними аспектами. Таким чином, значення слів є обмеженим та залежить від контексту і можливостей модифікації для нових об'єктів і ситуацій.

1.3.1. Лексична семантика японської мови в контексті вивчення термінів.

У нашому дослідженні ми будемо досліджувати детально явища полісемії (багатозначності, множинних значень), вплив контексту на значення терміна при полісемії, категорії як ваго (和語), канго (漢語) та гайрайго (外来語), тому розглянемо ці поняття детальніше.

Полісемія (多義性 /тагісей/) – явище, за якого загальне значення однієї лексеми складається з двох або більше сем, що розділяють спільне значення.

Сато Шінобу, Моміяма Йосуке, Куніхіро Тецуя досліджували явище полісемії в японській мові [11, с. 150-151]

Полісемія часто виникає у простих словах загального значення, що належать до основної лексики і використовуються у різних стилях мовлення. Вона властива лексичним одиницям ваго, рідше зустрічається серед канго, і майже відсутня у гайрайго. Розширення значень слова часто відбувається через метафоричний перенос, який дозволяє слову отримати нове значення в іншому контексті. Контекст, зазвичай у формі речення, допомагає визначити актуальне значення полісемічного слова. Полісемія, як і омонімія, має стилістичні можливості для створення образності: використання різних значень одного слова, застосування слова у вузькому або широкому значенні, або одночасна реалізація двох значень, що створює семантичну багатозначність.

Лексика японської мови, зокрема і термінологія, складається з трьох етимологічно сформованих шарів. Перший шар – це власне японські слова, відомі як ваго (和語). Другий шар представлений словами китайського походження – канго (漢語). Третій шар складають запозичення з інших мов, відомі як гайрайго (外来語). Крім цього, у сучасній японській мові виділяють також слова, оформлені латиницею (ローマ字 – ро:маджі), а також мішані або гібридні слова. Терміни, як і всі інші слова японської мови, теж підпорядковуються цьому принципу категоризації [1, с. 32].

Також розглянемо семантичні поля, які ми будемо досліджувати. Варто зазначити, що наразі не існує точного консенсусу між сучасними лінгвістами, що точно є сутністю семантичного поля [3, с. 8]. Проте у нашому дослідженні ми будемо притримуватись визначення та ознак, які будуть описані нижче.

Лексико-семантичне поле – це складна лексична мікросистема, що об'єднує слова на основі семантичної спільності та має власну структуру. Якщо поле організоване ієрархічно, то воно містить мікрополя. Воно характеризується низкою важливих структурних ознак, таких як взаємозв'язок, упорядкованість та ієрархія елементів. Лінгвісти також визначають відмінні риси лексико-

семантичних полів у різних мовах: відсутність чітких меж, відкритість та взаємодію з іншими полями, здатність залучати інші елементи, наявність прогалин, асиметрію структури, автономність та незалежність у лексико-семантичній системі, а також особливості, притаманні різним мовам [37, с. 47].

До структури семантичного поля деякі дослідники відносять:

- ядро (головна частина поля);
- навколоядерну зону (найближчі слова до ядра семантично);
- периферія (слова, що мають зв'язок з ядром та входять до обраного поля, проте також можуть належати до інших та мати різні значення, що не є частиною поля, що досліджується) [24, с. 79-81].

На основі проаналізованого вище, можемо зробити висновок, що лексика японської мови поділяється на три етимологічно сформовані шари: ваго, канго та гайрайго, які є частиною термінів зокрема. Розширення значень слова часто стає наслідком їх метафоричного переносу. Контекст у реченні допоможе нам усвідомити актуальне значення слова, для якого характерна полісемія. Також ми розглянули основи теорії лексико-семантичного поля, які ми будемо досліджувати далі в роботі.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

У цьому розділі ми дослідили вплив Віденської, Празької, Української шкіл термінології та японський підхід, а також особливості семантики і лексичної семантики, дійшли до висновку, що кожна з цих шкіл зробила вагомий внесок у розвиток термінознавства. Віденська школа, заснована Е. Вюстером, сприяла стандартизації термінів та розробці Теорії загальної термінології, у той час як Празька школа запровадила системний підхід до дослідження спеціалізованої мови, чітко розмежувавши терміни, що допомогло сформувати всебічне розуміння термінології. Українське термінознавство пройшло значний еволюційний шлях від ХІХ століття до сучасних досліджень, де вагомий внесок зробили мовознавці Кияк Т., Д'яков А., Іващенко В. тощо. Японське

термінозавство натомість цікавиться походженнями термінів та їх лексичними характеристиками. Ми зрозуміли, що значення слова є складною структурою, яка залежить від контексту і зв'язків між знаком, предметом думки, а також від структурних і прагматичних аспектів. Лексика японської мови, яка складається з трьох етимологічних шарів (ваго, канго та гайрайго), демонструє різні рівні полісемії та має семантичні поля.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ УРБАНІСТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ЯПОНСЬКОМОВНИХ ТЕКСТІВ

2.1. Дослідження японської термінології в межах урбаністики

Розглянемо попередні дослідження терміносистеми урбаністики та дотичних до неї галузей (архітектури та інженерії) для кращого розуміння спеціалізованої термінології в японській мові. Перші дослідження японської терміносистеми урбаністики та дотичних до неї галузей розпочалося ще наприкінці XIX століття. Наприклад, в 1899 році Архітектурний інститут Японії (日本建築学会 /ніхон кенчіку гакукай/) уніфікував будівельну термінологію, і у 1919 році було опубліковано «Англо-японський словник будівельної лексики» (「英和建築語彙」 /еіва кенчіку гоі/). У 1936 році вони опублікували «Глосарій архітектурних термінів» (「建築術語集」 /кенчіку джюцугошю:/) з 2733 слів.

У липні 1989 року Міністерство освіти та культури Японії завершило процес перегляду «Академічного архітектурного словника» і у співпраці з Архітектурним інститутом Японії опублікували «Академічний архітектурний словник (переглянуте видання)».

Після Другої світової війни Міністерство освіти та культури Японії просувало проєкт створення простого та зрозумілого академічного стандартного словника на основі «Таблиці сучасних китайських ієрогліфів» та «Сучасного глосарія». У галузі архітектури було підготовлено й опубліковано проєкт «Академічного глосарія будівельної науки» у 1955 році. Проте ця книга була майже забута в галузі будівельної науки. Її було переглянуто і видано після 14-го тиражу у 1974 році.

Сьогодні, з виходом глосаріїв академічних термінів з ужитку, почали активно використовуватися синоніми, що, як зазначають дослідники, призводить до великої кількості дублюючих термінів. Також японські мовознавці пишуть про змішання іноземних слів та їх японських перекладів у

сучасній лексиці, що ускладнює стандартизацію. Вона є критично важливою в умовах сучасного легкого доступу до інформації через комп'ютерні пошукові системи, оскільки різні терміни можуть призвести до втрати важливих джерел [43 , с. 344-347].

Тагейоші Й. та Йошіда М. пишуть, що у технічних галузях використовуються спеціалізовані терміни, які зазвичай не зустрічаються в повсякденному житті, наприклад, специфічні читання, змішування та закріплення ієрогліфів, що використовуються у фаховій мові. Також часто зустрічаються запозичені слова, такі як «フローリング» (підлога), які мають значення, що відрізняється від оригінального. Через це багатьом початківцям у технічних дисциплінах важко чітко зрозуміти процес розуміння термінів [41]. Таким чином, Тагейоші та Йошіда пропонують використання технологій машинного навчання для засвоєння термінів студентами.

У цьому підрозділі ми проаналізували еволюцію японської термінології в галузі урбаністики та дотичних сферах, починаючи з кінця XIX століття. Ми дослідили ключові етапи створення та уніфікації будівельної термінології та виявили, що сучасна японська термінологія зіштовхується з проблемами через зростання використання синонімів і запозичених слів, що ускладнює стандартизацію. Робимо висновок, що уніфікація термінів є критично важливою для забезпечення точності та зрозумілості в технічних дисциплінах, особливо в умовах легкого доступу до інформації через комп'ютерні пошукові системи. Безпосередньо детальних досліджень лексико-семантичних особливостей терміносистеми у цій галузі не проводилось раніше.

2.2. Загальні характеристики досліджуваної терміносистеми урбаністики

Матеріалом для дослідження виступає 80 термінів, які були взяті з електронних словників Takoboto (takoboto.jp) та Weblio (ejje.webl.io) та із

вебсторінки «Японська архітектура» (日本建築 /ніхон кенчіку/) (japan-architect.jimdofree.com/dictionary/).

Зважаючи на те, що урбаністика – це комплексна наука, до якої входять архітектурний, соціально-економічний, екологічний, політичний та інші аспекти, для дослідження терміносистеми ми будемо підбирати терміни, що стосуються цих галузей. Приклади можемо побачити у таблицях 2.2.1-2.2.5.

Термін	Транслітерація	Основне значення
都市	/тоші/	місто
町	/мачі/	містечко
都市計画	/тоші кейкаку/	містобудування, планування
都市環境	/тоші канкьо:/	міське середовище
広場	/хіроба/	площа, майдан

Таблиця 2.2.1. Терміни галузі містобудування.

Термін	Транслітерація	Основне значення
建築物	/кенчікубуцу/	архітектурна споруда
断面	/данмен/	поперечний переріз
足場	/ашіба/	риштування
技術的基準	/гіджюцутекі кіджюн/	технічний стандарт

Таблиця 2.2.2. Терміни в галузі архітектури.

Термін	Транслітерація	Основне значення
都市交通	/тоші ко:цу:/	міський транспорт
病院	/бьо:ін/	лікарня, шпиталь
大学	/дайгаку/	університет

Таблиця 2.2.3. Терміни соціально-економічної сфери.

Термін	Транслітерація	Основне значення
地熱利用	/джінецу рійо:/	використання геотермальної енергії
都市緑化	/тоші рьокка/	озеленення міста

Таблиця 2.2.4. Терміни у сфері екології.

Термін	Транслітерація	Основне значення
美術館	/біджюцукан/	музей
神社	/джінджя/	синтоїстський храм

Таблиця 2.2.5. Культурно-мистецькі терміни.

Повний перелік термінів див. у додатку А.

Для аналізу ми обирали як базові терміни в урбаністиці, що використовуються і в повсякденному житті, такі як 都市 (місто), 建築家 (архітектор), アーバン (урбаністичний), 美術館 (музей), так і більш специфічні та спеціалізовані слова: 都市再生 /тоші сайсей/ (реконструкція, ревіталізація міст), 段差 /данса/ (різниця в рівнях доріг), 準都市計画区域 /джюнтоші кейкаку куікі/ (зона обмеженого міського планування).

У попередньому розділі ми визначили, що терміносистема має низку характеристик, які ми будемо досліджувати, зокрема різні типи значень, полісемія, семантичні поля в межах системи та розподіл шарів лексики ваго (和語), канго (漢語) та гайрайго (外来語).

Для кожної з цих характеристик ми будемо застосовувати специфічні методики аналізу. Наприклад, аналіз семантичних полів буде включати ідентифікацію та групування термінів за їх значенням і контекстом використання, тоді як для вивчення полісемії ми будемо визначати кількість значень для кожного терміну, їх частотність у різних контекстах та релевантність до урбаністики чи інших сфер. Розглянемо це детальніше у наступних підрозділах.

У цьому підрозділі ми описали загальні характеристики досліджуваної терміносистеми урбаністики, яка включає 80 термінів, взятих з різних джерел, таких як словники та спеціалізований вебсайт. Ми визначили ключові галузі, що охоплюються терміносистемою, зокрема містобудування, архітектура, соціально-економічна сфера, екологія та культура. Було обґрунтовано вибір термінів і пояснено методики, які будуть використовуватися для аналізу різних характеристик терміносистеми, таких як семантичні поля, полісемія та розподіл лексичних шарів. Ці підходи дозволять нам детально дослідити й зрозуміти структуру та особливості термінів в урбаністиці.

2.3. Семантичні зв'язки та явище полісемії в терміносистемі урбаністики

Для того, аби якісно проаналізувати терміносистему, ми визначили основні значення термінів українською мовою за допомогою словників. Більшості з них (кількість) характерна наявність лише одного значення, що зумовлено специфічністю використання термінології. Проте також є слова, які мають два або більше значень. Зазначимо, що будемо розглядати лише ті, які за смислом належать до терміносистеми урбаністики, оскільки деякі терміни також мають значення, які не стосуються галузі, яку ми досліджуємо.

Поглянемо, як пряме та непряме (переносне) значення впливають на термін та контекст: більшість слів з терміносистеми мають прямі та буквальні значення, які описують конкретні предмети, явища або поняття. Однак деякі слова мають переносні значення, що надають характеристику абстрактним поняттям або асоціації з оригінальними, прямими значеннями. Наприклад, слово 足場 /ашіба/ має два значення в межах галузі урбаністики: риштування (конструкція, яку використовують при будівництві); зручність доступу транспортом (автомобільним або залізничним транспортом). Або розглянемо термін, друге значення, якого не підходить до сфери урбаністики: 段差 /данса/ – різниця в

рівнях (доріг) або рівень володіння грою (го, шьогі). Бачимо, що значення слова 段差 мають спільне «рівень», проте у першому випадку «рівень» використано в прямому значенні – різниця між висотою доріг, а в другому у переносному – ступінь (володіння грою), що відчувається і в парадигмі української мови. Таким чином вони входять до різних терміносистем: у першому випадку до урбаністики, у другому – японські традиційні ігри.

Також прослідковуємо певний зв'язок між семантичними знаками (ієрогліфами) та безпосередньо значеннями термінів, наприклад, деякі терміни мають прямі значення саме завдяки певному сполученню ієрогліфів. Це є особливістю таких прошарків японської мови, як ваго (和語), канго (漢語), які складаються здебільшого з ієрогліфів, у той час, як гайрайго (外来語) використовує катакану. Говорячи про пряме значення у цьому контексті, то поглянемо на термін 美術館 /біджюцу кан/, який перекладається як художній музей, де 美術 /біджюцу/ - це образотворче мистецтво (美 - краса і 術 - мистецтво), а 館 /кан/ - будівля. Канджі у цьому випадку визначають пряме значення терміна.

Якщо говорити про переносне значення в межах знакової семантики, то можемо навести в приклад термін 足場 /ашіба/, найпоширеніше значення якого – це риштування («Тимчасове дерев'яне або трубчасте обладнання, що встановлюється біля стін споруди під час її відбудови, ремонту, реставрації і та ін.[25]), а друге – зручність доступу транспортом (автомобільним або залізничним). Друге значення є переносним. Поглянемо на ієрогліфи, з яких складається термін: 足 /аші/ – ноги, а 場 /ба/ – місце, які разом дослівно означають «місце для ніг», тобто «простір для ходьби», що власне переходить у «зручність доступу». Таким чином ми прослідковуємо перехід значення від буквального до переносного. Це добре ілюструє, як конкретне значення слова може змінюватися залежно від контексту і як знання ієрогліфічного складу допомагає зрозуміти переносне значення терміну.

Далі ми проаналізували досліджувану терміносистему на залежність значень від ієрогліфів, розділяючи словосполучення на окремі слова, якщо виникали повтори. Можемо виділити кілька ключових закономірностей:

1) У шарах лексики:

а) Більшість термінів в цій частині таблиці є словами китайського походження (канго). Це підтверджує тенденцію, що більш спеціалізовані терміни в технічній, науковій та архітектурній сферах часто мають китайське походження.

б) Терміни канго є переважно технічними, архітектурними та науковими термінами, що відображає їх використання в формальних і спеціалізованих контекстах. Наприклад, 技術的基準 (/гіджюцутекі кіджюн/ - технічний стандарт), 建築家 (/кенчікука/ - архітектор), 工学 (ко:гаку - інженерія). У той час, як терміни ваго є термінами, які більше поширені в повсякденному житті та є базовими для японської, наприклад, 町 (/мачі/ - місто).

2) Значення:

а) пряме та буквальне значення, що підкреслює конкретність і точність у використанні термінів. Наприклад, «断面» (данмен - поперечний переріз), «完了» (канрьо: - завершення), «研究施設» (кенкю: шісецу - науково-дослідний заклад);

б) непряме значення або ширший контекст. Наприклад, «縁側» (енгава - ганок) має непряме значення, яке є частиною японської традиційної культури;

в) конкретне значення з описами фізичних об'єктів, будівель, архітектурних елементів чи технічних термінів. Наприклад, «開口部» (кайко:бу - отвір), «階段» (кайдан - сходи), «建築家» (кенчікука - архітектор).

г) абстрактні терміни, які стосуються концептуальних або адміністративних понять, таких як 基本設計 (кіхон секкей - ескіз проєкту) або «建築制限» (кенчіку сейген - будівельні обмеження).

3) Структурно-семантичні особливості:

а) Слова часто складаються з двох або більше ієрогліфів, кожен з яких має своє окреме значення. Це допомагає створювати складніші та конкретніші поняття. Наприклад: 段鼻 /данбана/ складається з «段» (рівень) і «鼻» (ніс), що разом означає «виступ сходинки»; «地熱利用» (джінецу рійо:) складається з «地» (земля), «熱» (тепло), «利» (перевага) і «用» (використання), що разом означає «використання геотермальної енергії».

б) Кожен компонент (ієрогліф) терміну має своє значення, яке робить свій внесок у загальний сенс слова. Наприклад, в «準耐火» (джюнтайка), ієрогліф «準» (напів) разом з «耐» (стійкий) і «火» (вогонь) утворює термін «умовно вогнестійкий».

Ці закономірності підтверджують, що японські терміни, особливо ті, що походять з китайської мови, мають багатозначне значення і складну структуру, що робить їх точними та універсальними в спеціалізованих сферах.

Також можемо категоризувати терміни в цій терміносистемі за сполучуваністю з певними словами чи префіксами та/або суфіксами, аби надати значення в межах урбаністики чи іншого акценту:

- 都市 /тоші/ міський: 都市計画, 都市開発, 都市再生, 都市景観, 都市環境, 都市交通, 都市防災, 都市緑化, 準都市計画区域;
- 街 /гай/: 地下街;
- 施設 /шісецу/ заклад: 商業施設, 公共施設, 文化施設, 研究施設;
- 準 /джюн/ умовно: 準耐火, 準都市計画区域, 技術的基準;
- 建築 /кенчіку/ архітектура: 建築家, 建築面積, 建築制限, 建築物;
- 地 /чі/ земля: 路地, 地下鉄, 緑地, 地上, 地下, 地下街, 地階, 地域, 地熱利用, 角敷地;
- 地域 /чі ікі/ місцевість: 住居地域;
- 階 /кай/ поверх: 地階, 階段, 階数.

Проведемо аналіз вище наведених категорій у парадигмі зміні значень, залежно від семи чи лексеми, із якою вони поєднуються:

1) 都市 /тоші/, що у цьому контексті має значення «місто»: поєднується зі словами, надаючи їм характеристику «міського», «той, що належить місту», «той, що є частиною міста». Таким чином лексема 計画 (/кейкаку/ план) разом із 都市 утворює словосполучення «план міста» (都市計画), 開発 (/кайхацу/ розвиток) – «міський розвиток» (都市開発), 再生 (/сайсей/ реконструкція) – «реконструкція міста» (都市再生), 景観 (/кейкан/ пейзаж) – «міський пейзаж» (都市環境), 交通 (/ко:цу:/ транспорт) – «міський транспорт» (都市交通), 防災 (/бо:сай/ уникнення лих) – «запобігання лих у місті» (都市防災), 緑化 (/рьокка/ озеленення) – «озеленення міста» (都市緑化), 計画区域 /(кейкан куікі/ обмежене планування) разом із префіксом 準 (/джюн/ умовно) утворюють «умовно обмежене планування міста» (準都市計画区域).

2) 街 /гай/ вуличка: ця лексема надає словам приналежності до вулиці або її характеристики («вуличний»), наприклад, 地下 (/чіка/ підземний) – разом 地下街 /чіка гай/, що перекладається як підземний торговий центр. Помічаємо трансформацію значення із «вулиці» на «торговий центр». Пояснюємо це тим, що у сучасних містах підземні простори, які часто дублюють наземні вулиці, створюються та/або використовуються з комерційною метою, стаючи торговими центрами [Case study of an underground shopping mall in Japan].

3) 施設 /шісецу/ заклад: у контексті терміносистеми, яку ми досліджуємо подана лексема додає здебільшого буквальний сенс до інших слів, наприклад, 公共 (/ко:кьо:/ публічний) – громадський заклад (公共施設), 文化 (/бунка/ культура) – культурний заклад (文化施設), 研究 (/кенкю:/ дослідження) – науково-дослідний заклад (研究施設), проте також є 商業 (/шьо:гьо:/ бізнес), які разом переходять у «торговий центр» (商業施設), хоч і дослівно можемо перекласти «комерційний заклад».

4) 準 /джюн/ умовно, частково: здебільшого сема використовується у ролі префікса, який надає значення «умовно» або «обмежений», «частковий» залежно від контексту, наприклад, разом із лексемою 耐火 (/тайка/ вогнестійкий) – умовно вогнестійкий (準耐火), 都市計画区域 (/тоші кейкан куікі/ зона міського планування) – зона обмеженого міського планування (準都市計画区域).

5) 建築 /кенчіку/ архітектура: лексема використовується для присвоєння іншим термінам якостей будівельного та архітектурного характеру, часто відходячи від архітектури як мистецтва і переходячи до технічної та інженерної складової. Розглянемо приклади: 家 (/ка/ в значенні «професіонал») – архітектор (建築家), 面積 (/менсекі/ площа) – місце забудови (建築面積), 制限 (/сейген/ обмеження) – будівельні обмеження (建築面積), 物 (/буцу/ у значенні об'єкт) – будівля (建築面積).

6) 地 /чі/ земля: у контексті нашого дослідження ця сема набуває таких значень як «територія», «земля» здебільшого у прямому сенсі. У досліджуваній терміносистемі це одна з тих лексем, які найчастіше зустрічаються. Розглянемо її вплив на значення в окремих термінах: 路地 (/ро:/ дорога) – провулок, вузька вулиця, 緑 (/мідорі/ зелень) – зелена зона, парк (緑地), 上 (/уе/ або /джьо/ верх) та 下 (/шіта/ або /ка/ низ) утворюють антонімічні наземний (地上) та підземний (地下), 階 (/кай/ поверх) – підвал, цокольний поверх(地階), тобто буквально підземний поверх, 熱利用 (/нецу рійо:/ використання термальної енергії) – використання геотермальної енергії, термальних джерел, що знаходяться під землею (地熱利用), 角敷 (/кадошікі/ кутовий) – ріг вулиці (角敷地), 域 (/ікі/ регіон) – місцевість (地域).

7) 地域 /чі ікі/ місцевість: використовується на позначення певних територій та місць розташувань об'єктів, наприклад, спільно із лексемою 住居 (/сумай/ житло) – житлова зона (住居地域).

8) 階 /кай/ поверх: вживається для надання прямої характеристики поверховості будівлі чи іншого об'єкта. Розглянемо це на термінах, які ми досліджуємо у терміносистемі: 地 (/чі/ земля) – підземний, цокольний поверх (地階), 段 (/дан/ сходинок) – сходи, тобто багатоповерхові сходинок (階段), 数 (/су:/ число) – кількість поверхів (階数).

Ці терміни описують різні аспекти урбаністики, чим утворюють комплексну терміносистему. Прослідковуємо певні семантичні зв'язки наведених вище категорій в їх межах:

- Ієрархічні: можемо схарактеризувати вищезгадані категорії як такі, що мають головну та залежні лексеми. Головна є безпосередньо та, яка є ієрархічно ближче до ядра терміносистеми та прямо стосується урбаністики як науки. Другорядні лексеми можуть бути оригінально окремими термінами від терміносистеми урбаністики та шляхом структурних змін можуть входити до інших спеціалізованих семантичних полів. Наприклад, у групі 1 описують конкретні аспекти міського життя, які підпорядковуються 都市 /тоші/ (місто), проте якщо ми приберемо характеристику «міський», то наведені слова можуть не обов'язково належати до цієї системи (開発 /кайхацу/ розвиток), а 都市 завжди матиме характеристику урбаністики.

- Асоціативні: досліджувані категорії мають певні асоціації, які їх пов'язують між собою та відповідно зводять у конкретні словосполучення. Наприклад, розглянемо найбільшу категорію із семою 地 /чі/ (земля): із нею асоціюються такі поняття, як: природні (грунт, каміння, гори, річки) - 緑地 (зелена зона); об'єкти власності та локація (земля, територія, нерухомість, межі, кордони) - 地域 (місцевість); інфраструктура (будівлі, дороги, забезпечення функцій міста) - 地下鉄 (метро); простір (підземний, наземний, тунелі, вулиці тощо) - 地上 (на поверхні), 地下 (під землею), 路地 (провулок).

Також якщо не прив'язуватися конкретно до цих категорій, то прослідковуємо ще синонімічний та антонімічний зв'язки.

Термін 1	Термін 2	Термін 3
都市 /тоші/ місто	町 /мачі/ містечко	区 /ку/ район
通り /до:рі/ дорога	路地 /роджі/ провулок	道路 /до:ро/ дорога
建物 /татемоно/ будівля	建築物 /татебуцу/ будівля	施設 /шісецу/ заклад, об'єкт
地下街 підземний торговий центр	商業施設 /шьо:гьо/ торговий центр	
地域 /чі ікі/ місцевість	区 /ку/ район	
大学 /дайгаку/ університет	研究施設 /кенкю: шісецу/ науково-дослідний заклад	
階段 /кайдан/ сходи	段鼻 /данбана/ край сходинки	
完了/канрьо:/ завершення	完成 /кансей/ завершення	

Таблиця 2.3.1. Синонімічні ряди терміносистеми урбаністики.

Розглянемо синоніми в межах терміносистеми (табл. 2.3.1.) та проаналізуємо окремі синонімічні пари:

- Дорога (通り /до:рі/) – провулок (路地 /роджі/) – дорога (道路 /до:ро/):
通り та 道路 вказують на ширшу вулицю, а 路地 – на вузьку вулицю між будинками.

- Будівля (建物 /татемоно/) – будівля (建築物 /татебуцу/) – заклад, об'єкт (施設 /шісецу/): перші два терміни позначають фізичну споруду, а «заклад» або «об'єкт» може також позначати функціональні споруди, як лікарні, школи тощо.
- Університет (大学 /дайгаку/) – науково-дослідний заклад (研究施設 /кенкю: шісецу/): 大学 – це навчальний заклад вищої освіти, до якого входить науково-дослідна складова, таким чином хоч і 研究施設 може бути окремою установою, асоціюємо його здебільшого із закладами вищої освіти.
- Завершення (完了 /канрьо:/) – завершення (完成 /кансей/): обидва терміни означають «завершення», проте з різними акцентами. Наприклад, 完了 може означати закінчення процесу або дії, а 完成 – кінець створення чогось або досягнення кінцевого результату.

Ця таблиця ілюструє, як у лексичній семантиці японської мови різні терміни можуть позначати схожі поняття з певними нюансами значень. Кожен термін може мати свою специфічну область застосування та контекст, у якому він найкраще підходить. Також бачимо, як семантичні відтінки можуть варіюватися від більш загальних понять до більш конкретних або спеціалізованих. Це підкреслює важливість точного вибору слів для адекватного відображення змісту і смислових відмінностей у спілкуванні та перекладі. Зазначимо, що деякі пари можна вважати не взаємозамінними, а тими, які взаємодоповнюють, залежно від контексту в якому їх розглядати, наприклад, це стосується поняття «університет» (大学 /дайгаку/) – науково-дослідний заклад (研究施設 /кенкю: шісецу/), де другий може бути частиною університету, але й одночасно незалежною установою.

Окрім синонімічних зв'язків, також прослідковуємо антонімічні (Табл. 2.3.2).

Термін 1	Термін 2
都市 /тоші/ місто	村 /мура/ село
地上 /чіджьо/ наземний	地下 /чіка/ підземний

Таблиця 2.3.2. Антонімічні пари терміносистеми.

Кожну наведену пару антонімів можна аналізувати з різних значеннєвих аспектів та контекстів. Наприклад, місто (都市) – село (村) протиставляємо в урбаністичній, інфраструктурній та демографічній сферах: Місто (都市 /тоші/) становить собою урбанізовану територію з високим рівнем соціальної та економічної активності, тоді як село (村 /мура/) є менш урбанізованим, з переважанням природних ландшафтів та традиційного способу життя. Міста мають розвинену транспортну, комунікаційну та соціальну інфраструктуру, що забезпечує високий рівень життя. Села, навпаки, мають обмежену інфраструктуру і часто покладаються на місцеві ресурси. У перших висока щільність населення, що призводить до більшої соціальної взаємодії та різноманітності культур, а села мають меншу кількість жителів і часто зберігають традиційні культурні цінності. Якщо говорити про другу пару 地上 /чіджьо/ (наземний) - 地下 /чіка/ (підземний), то вона менш комплексна, але її також можна розглядати з різних аспектів:

- просторове розташування: все, що знаходиться на поверхні землі або вище неї – під поверхнею землі;
- доступність та видимість: наземні об'єкти, що не вимагають спеціальних умов для використання – підземні об'єкти, які потребують спеціальних умов для доступу та використання на кшталт світла чи вентиляції;
- функціональність: наземні споруди, інфраструктура, що підтримує щоденне життя (будівлі, дороги, парки) – підземні споруди, що доповнюють наземну інфраструктуру (метро, тунелі, підземні торгові центри);

- символічне значення: відкритість, доступність, розвиток – прихованість, захищеність, іноді небезпека або загадковість.

Прослідковуємо такі загальні семантичні особливості антонімії терміносистеми урбаністики: контрастні (обидві пари антонімів відображають чіткі контрасти, що допомагають краще зрозуміти їхні семантичні поля), культурні та соціальні аспекти (антоніми «місто-село» відображають культурні та соціальні відмінності), функціональні аспекти (усі терміни мають свої конкретні функціональні особливості, що впливають на їхнє використання в різних контекстах).

Перейдемо до явища полісемії в межах терміносистеми та проаналізуємо терміни, яким характерна багатозначність, з таблиці 2.3.3. З наявної терміносистеми було виявлено 16 термінів, яким притаманне більше, ніж одне значення, від двох до чотирьох. Серед них два терміни мали 4 значення та один – три, усі інші мали по два.

Термін	Значення 1	Значення 2	Значення 3	Значення 4
都市 /тоші/	Місто	Міський, муніципальний		
通り /до:рі/	Вулиця	Дорога		
-街 /гай/	Вулиця	Район (в місті)	Квартал	
町 /мачі/	Містечко	Район (в місті)		
路地 /роджі/	Провулок, алея	Сад при будинку (teahouse garden)		
区 /ку/	Район (в місті)	Секція		
住宅 /джю:таку/	Житловий будинок	Житло, резиденція		

Таблиця 2.3.3. Полісемія в терміносистемі галузі урбаністики.

Термін	Значення 1	Значення 2	Значення 3	Значення 4
道路 /до:ро/	Дорога	Швидкісна магістраль		
商業施設 /шьо:гьо: шісецу/	Торговий центр	комерційне приміщення		
緑地 /рьокучі/	Зелена зона	газон		
足場 /ашіба/	Риштування	зручність доступу транспортом (автомобільним або залізничним)		
壁掛け式 /кабекакешікі/	Настінний	навісний		
アーバン /а:бан/	Міський, урбаністичний	Столичний		
地域 /чі ікі/	Місцевість	Регіон, область		
壁 /кабе/	Стіна	Бар'єр		
完成 /кансей/	Завершеність	Ідеальність		

Продовження таблиці 2.3.3.

На основі аналізу таблиці вище прослідковуємо наступні особливості полісемії термінів у галузі урбаністики:

- 1) Широкий спектр значень: вони можуть варіюватися від далеких один від одного і до близьких, тісно пов'язаних між собою. Наприклад:
 - 都城 /тоші/: термін може означати й «місто», і «міський, муніципальний», залежно від контексту, в якому воно використовується.

- 町 /мачі/: може позначати як «містечко», так і «район (в місті)», залежно від масштабування.
 - 通り /до:рі/: «вулиця», «дорога», «шлях» і «вуличний трафік».
 - 路地 /роджі/: крім основного значення «провулок», також може означати «сад при будинку», «доріжка крізь сад або ворота».
- 2) Контекстуальна залежність: значення кожного терміна залежить від контексту, в якому він використовується. Наприклад, слово 区 /ку/ може означати «район (в місті)» або «секція», залежно від специфіки міського планування.
 - 3) Специфікація значень крізь контексти: деякі терміни набувають спеціалізованих значень залежно від контексту. Наприклад, 住宅 /джю:таку/ в загальному значить «житловий будинок», але в деталізованому контексті може означати «житло, резиденція».
 - 4) Семантичні зсуви: у деяких випадках значення переходять з прямого у метафоричне (переносне). Наприклад, 壁 /кабе/ може значити як «стіна», так і «бар'єр» у переносному значенні.

У цьому підрозділі ми проаналізували семантичні особливості термінів, зосередившись на систематизації, класифікації та інтерпретації значень. Ми розглянули основні аспекти лексичної семантики, а саме: вплив структурних особливостей на значення, полісемію, синонімічні ряди, антонімічні пари тощо. Робимо висновок, що кожен з цих аспектів відіграє ключову роль у формуванні значень слів і термінів у різних контекстах.

2.4. Лексико-семантичні поля в межах терміносистеми урбаністики

У цьому підрозділі ми розглянемо терміносистему в галузі урбаністики з аспекту семантичного поля. У межах терміносистеми галузі урбаністики ми виокремили 6 семантичних полів на суміжні тематики: місто, міський розвиток,

міське середовище, будівництво, заклади, транспортна система. У цьому підрозділі ми їх розглянемо та проаналізуємо.

У таблиці 2.3.1. зібрані компоненти першого семантичного поля «місто», яке складається із 12 термінів із загальної терміносистеми. Ядро складається з 1 лексеми, навколоядерна зона - із трьох термінів, периферія – із восьми.

Ядро	Навколоядерна зона	Периферія
都市 /тоші/ місто	町 /мачі/ містечко 村 /мура/ село アーバン /а:бан/ міський	-街 /гай/ вулиця 区 /ку/ район 丁目 /чьо:ме/ район, квартал 通り /до:рі/ дорога 路地 /ро:джі/ дорога, вулиця 地域 /чі ікі/ місцевість 道路 /до:ро/ дорога 住居地域 /сумай чі ікі/ житлова зона

Таблиця 2.3.1. Семантичне поле «місто».

Це семантичне поле містить різні лексеми: від більш урбанізованих до менш урбанізованих і конкретних адміністративних або географічних термінів, а саме якщо розглядати структуру, то:

- 都市 /тоші/ як ядро є найбільшою урбаністичною одиницею.
- Навколоядерна зона охоплює терміни менших міських поселень та загальні характеристики міста.
- Периферія включає різні специфічні компоненти та підрозділи міських та регіональних термінів, до яких входять елементи адміністративних районів до вулиць і провулків.

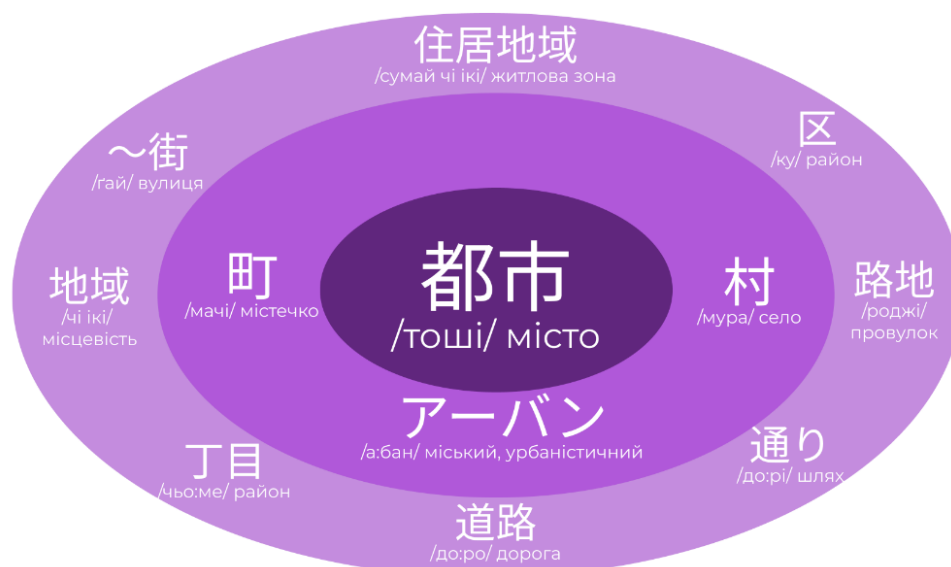

Рис. 2.3.1. Візуалізація семантичного поля на тему «місто» (都市/тоші/).

На рис. 2.3.1. бачимо, що така організація семантичного поля відображає ієрархічну та відносну структуру з погляду розміру, населення та міських характеристик, переходячи від загальної концепції міста до більш конкретних і менших компонентів у межах міського та регіонального ландшафту.

Наступне семантичне поле – міське середовище (табл. 2.3.2).

Ядро	Навколоядерна зона
都市環境 /тоші канкьо:/ міське середовище	緑地 /рьокучі/ зелена зона
	歩行者専用道路 /кокошя сен'йо до:ро/ пішохідна зона
	道路 /до:ро/ дорога
	住居地域 /сумай чі ікі/ житлова зона
	建築面積 /кенчіку менсекі/ площа забудови
	都市景観 /тоші кейкан/ міський ландшафт

Таблиця 2.3.2. Семантичне поле «міське середовище»

Рис. 2.3.1. Візуалізація семантичного поля без периферії на тему «міське середовище».

Це семантичне поле складається з ядра (1 термін) та навколоядерної зони (6 термінів), периферія відсутня. У ньому відображається взаємозв'язок між основним поняттям міського ландшафту та пов'язаними з ним елементами, які формують візуальні та функціональні аспекти міста. Таким чином можемо виділити наступні характеристики:

- Ядро поля (都市環境 /тоші канкьо:/) сфокусоване на візуальних та естетичних аспектах міського середовища, узагальнює терміни, що включені до навколоядерної зони.
- Навколоядерна зона містить терміни, пов'язані з конкретними компонентами та умовами, що впливають на загальний вигляд і якість міського ландшафту. Вони є прямо пов'язані з ядром семантичного поля.
- Це поле не має периферії, оскільки воно є досить обмеженим у терміносистемі, яку ми досліджуємо.

Далі розглянемо семантичне поле «міський розвиток» (табл. 2.3.3.), яке є досить широким, оскільки вміщає в себе 25 термінів із системи урбаністики.

Ядро	Навколоядерна зона	Периферія
都市開発 /тоші кайхацу/ міський розвиток	都市 /тоші/ місто	文化施設 /бунка шісецу/ культурно-мистецький заклад
	都市計画 /тоші кейкан/ містопланування	病院 /бьо:ін/ лікарня
	都市再生 /тоші сайсей/ реконструкція міста	知事 /чіджі/ голова префектури 大学 /дайгаку/ університет
	都市環境 /тоші канкьо:/ міський ландшафт	住居地域 /сумай чі ікі/ житловий район
		研究施設 /кенкю: шінсецу/ науково-ослідний заклад
	都市交通 /тоші ко:цу:/ міський транспорт	美術館 /біджюцукан/ музей
		緑地 /рьокучі/ зелена зона
	都市防災 /тоші бо:сай/ заходи для запобігання надзвичайних ситуацій	歩行者専用道路 /хокошя сен'йо до:ро/ пішохідна зона
		地下鉄 /чікатецу/ метро
		鉄道 /тецудо:/ залізниця
	都市緑化 /тоші рьока/ озеленення міста	公園 /коен/ парк
		広場 /хіроба/ площа, майдан
		商業施設 /джігьо: шісецу/ торговий центр
		公共施設 /ко:кьо: шісецу/ громадський заклад
	地熱利用 /джінецу рійо:/ використання геотермальної енергії	

Таблиця 2.3.3. Семантичне поле «міський розвиток».

Наступне поле (табл. 2.3.4) структуроване таким чином, щоб представити ієрархічний зв'язок від центральної концепції міського розвитку до суміжних сфер і конкретних компонентів міської інфраструктури та послуг:

- Ядро тримає основний фокус міського розвитку.
- Навколоядерна зона включає терміни, пов'язані з різними аспектами міського планування, управління та благоустрою.
- Периферія охоплює конкретні елементи та компоненти інфраструктури, необхідні для функціонування міського середовища, від культурних та освітніх закладів до транспорту, зелених насаджень та енергоресурсів.

Ця організація відображає комплексний підхід до розуміння міського розвитку, підкреслюючи його багатогранну природу і взаємозв'язок між плануванням, навколишнім середовищем, транспортом і громадським добробутом.

Ядро	Навколоядерна зона	Периферія
施設 /шісецу/ заклад	文化施設 /бунка шісецу/ культурно-мистецький заклад	美術館 /біджюцукан/ музей
	研究施設 /кенкю шісецу/ науково-дослідний заклад	病院 /бьо:ін/ лікарня
	商業施設 /джігьо: шісецу/ торговий центр	地下街 /чікатецу/ метро
	公共施設 /ко:кьо: шісецу/ громадський заклад	大学 /дайгаку/ університет 神社 /джінджя/ синтоїстський храм

Таблиця 2.3.4. Семантичне поле «заклади».

Семантичне поле структуроване таким чином, щоб представити ієрархічний зв'язок від основного поняття об'єктів до пов'язаних з ним типів об'єктів і конкретних прикладів кожного типу:

- Ядро є об'єктами або установами, призначеними для конкретних цілей.
- Навколоядерна зона охоплює терміни, пов'язані з широкими категоріями об'єктів на основі їхніх основних функцій.
- Периферія містить конкретні приклади кожного типу об'єктів, сприяючи загальному розумінню різних функцій і цілей різних об'єктів.

Ієрархія термінів у семантичному полі підкреслює взаємозв'язок різних типів об'єктів та їхніх конкретних прикладів, наголошуючи на тому, як кожен компонент робить внесок у ширшу категорію об'єктів у міському та культурному ландшафті.

Ядро	Навколоядерна зона	Периферія
建設 /кенсецу/ будівництво	工学 /ко:гаку/ інженерія	気密 /кіміцу/ герметичний
	工学者 /ко:гакушія/ інженер	建築面積 /кенчіку менсекі/ площа забудови
	建築 /кенчіку/ архітектура	足場 /ашіба/ риштування
	建築家 /кенчікука/ архітектор	段鼻 /данбана/ край сходинок
	準都市計画区域 /джюн тоші кейку ку ікі/ зона обмеженого містопанування	断面図 /данмен зу/ креслення перерізу
	建築制限 /кенчіку сейген/ будівельні обмеження	段差 /данса/ сходинок
	実施設計 /джішісі секкей/ фінальний проєкт	縁側 /енгава/ ганок японського стилю
	断面 /данмен/ переріз	風除室 /фу:шін шіцу/ веранда
	建物 /кенбуцу/ будівля	地熱利用 /джінецу рійо:/ використання геотермальної енергії

Таблиця 2.3.5. Семантичне поле «будівництво».

Ядро	Навколоядерна зона	Периферія
建設 /кенсецу/ будівництво	都市計画 /тоші кейкан/ містопланування	人孔 /джінко:/ люк
		壁 /кабе/ стіна
	安全衛生 /андзен ейсей/ техніка безпеки	壁掛け式 /кабе какешікі/ настінний
		角敷地 /кадошікічі/ кутова ділянка
		階段 /кайдан/ сходи
		開口部 /кайка:бу/ отвір
		階数 /кайсу:/ кількість поверхів
		下端 /шітаба/ нижній край
		漆喰 /шіккуй/ штукатурка
		化粧漆喰 /кешьо: шіккуй/ декоративна штукатурка
		ドア /доа/ двері
		地階 /чікай/ цокольний поверх
		地上 /чідзьо/ на поверхні
		地下 /чіка/ під землею

Продовження таблиці 2.3.5.

Подане поле (табл. 2.3.5) презентує терміни від основного поняття будівництва до суміжних галузей, професіоналів, регуляторних аспектів, а також конкретних компонентів та елементів будівництва:

- Ядро є головним тематичним терміном – будівництво (建設 /кенсецу/).
- Зважаючи на те, що будівництво – це комплексний процес, то навколоядерна зона охоплює основні терміни інженерії, архітектури, планування та безпеки.

- Периферія охоплює конкретні компоненти, матеріали та структурні елементи, залучені до будівництва.

У цьому семантичному полі є тісний взаємозв'язок різних аспектів будівництва, що акцентує на всеосяжному характері будівельної галузі.

Наступне семантичне поле – транспортна система міста (табл. 2.3.6.). Воно охоплює 9 термінів із досліджуваної терміносистеми та два структурних шари поля – ядро та навіколоядерну зону.

Ядро	Навіколоядерна зона
都市交通 /тоші ко:цу:/ міський транспорт, транспортна система	通り /до:рі/ дорога
	道路 /до:ро/ дорога, шосе
	鉄道 /тецудо:/ залізниця
	地下鉄 /чікатецу/ метро
	バス /басу/ автобус
	自動車 /джітенся/ автомобіль
	自転車 /джідо:ся/ велосипед
	歩行者専用道路/хокошы сен'йо до:ро/ пішохідна зона

Таблиця 2.3.6. Семантичне поле «міський транспорт».

Прослідковуємо ієрархічний зв'язок від основного поняття міського транспорту до пов'язаних з ним видів транспорту та інфраструктури. Розглянемо детальніше характеристики семантичного поля:

- Ядро презентує термін, який узагальнює тематику поля (都市交通 /тоші ко:цу:/ міський транспорт).
- Навіколоядерна зона містить терміни транспортної інфраструктури та видів транспорту, які полегшують пересування в межах міста.

У цьому підрозділі ми дослідили терміносистему в галузі урбаністики з аспекту семантичного поля та виокремили шість семантичних полів: місто,

міський розвиток, міське середовище, будівництво, заклади, транспортна система. Кожне поле демонструє ієрархічну організацію термінів, що відображає їхні взаємозв'язки та функціональні особливості. Ми проаналізували ці поля, показавши, як вони взаємодіють та структурно формують лексичну систему урбаністики. Також зустрічаються два типи семантичних полів: трикомпонентні та двокомпонентні, тобто в деяких з них відсутній рівень периферії. Робимо висновок, що важливо застосовувати комплексний підхід до розуміння міського середовища та його компонентів, особливо у межах терміносистеми.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Ми дослідили різноманітні лексико-семантичні аспекти терміносистеми в галузі урбаністики у другому розділі нашої роботи. Спершу ми проаналізували еволюцію японської термінології, починаючи з кінця XIX століття, зосередившись на ключових етапах створення та уніфікації будівельної термінології. Було виявлено, що сучасна термінологія зіштовхується з проблемами через використання синонімів і запозичених слів, а також, що терміносистема в галузі урбаністики не досліджувалася раніше достатньо. У підрозділі 2.2 ми описали загальні характеристики досліджуваної терміносистеми, до якої увійшли 80 термінів з різних джерел. Ми обґрунтували вибір термінів і методики аналізу, що дозволяють детально дослідити їхні характеристики. У наступній частині розділу ми зосередилися на семантичних особливостях термінів, аналізуючи систематизацію, класифікацію та інтерпретацію значень. Ми розглянули вплив структурних особливостей на значення, полісемію, синонімічні ряди та антонімічні пари, що відіграють ключову роль у формуванні значень у різних контекстах. В останньому підрозділі 2.4 ми дослідили терміносистему з аспекту семантичних полів, де ми визначили шість таких, які містять в собі ядро, навколоядерну зону та інколи периферію. Наш аналіз показав ієрархічну організацію термінів та їхні комплексні взаємозв'язки, що формують лексичну систему урбаністики.

ВИСНОВКИ

У нашому дослідженні ми проаналізували терміносистему японської мови у галузі урбаністики крізь призму різних лексико-семантичних аспектів. У першому розділі нашої роботи ми визначили такі основоположні поняття, як «термін», «термінознавство», «терміносистема», дослідили історію розвитку вивчення термінології в різних наукових колах: Празької, Віденської, Української шкіл та серед японських лінгвістів. Також ми розглянули теоретичні питання лексичної семантики в мовознавстві загалом та в японській мові зокрема, окреслили поняття полісемії, інших семантичних зв'язків, лексико-семантичні поля та шари японської лексики (ваго, канго та гайрайго). У результаті роботи над першим розділом ми визначили теоретичну основу для нашого дослідження й окреслили такі важливі для нашої роботи поняття, як «урбаністика» та «терміносистема в галузі урбаністики».

У другому розділі роботи ми спершу розкрили питання дослідження термінології урбаністики та пов'язаних з нею галузей в японському мовознавстві. Було визначено, що науковий інтерес до цієї сфери виник в Японії в ХХ столітті з укладання фахових словників у сфері архітектури, проте досі не було здійснено ґрунтовного опису терміносистеми в галузі урбаністики японської мови. Після опису попередніх досліджень ми сформувавши власну терміносистему японської лексики, яка складається із 80 термінів, яким характерні різні лексико-семантичні особливості. У наступних підрозділах ми проаналізували ці терміни на особливості, застосовуючи різні підходи.

Спершу ми проаналізували терміносистему на наявність різних тематичних груп, що є наслідком того, що урбаністика є комплексною дисципліною. У наступному підрозділі ми дослідили та описали особливості вживання прямих та переносних значень термінів. Також ми виявили семантичні зв'язки між термінами у межах системи: синонімічні, антонімічні та ієрархічні. Далі ми виокремили окремі структурні категорії сем та лексем, які впливають на значення термінів (префікси, суфікси, головні слова у словосполученнях). Вони

надають лексемам певних значеннєвих характеристик, через які їх відносять до досліджуваної нами терміносистеми. В останньому підрозділі роботи ми сфокусувались на формуванні лексико-семантичних полів у межах терміносистеми, яких у результаті було виокремлено шість на різні, проте суміжні тематики. Ці поля містили від шести до тридцяти чотирьох термінів, які часто входили до кількох полів одночасно. Також ці поля було поділено на дві категорії: трьохкомпонентні (такі, що містять ядро, навколоядрену зону та периферію) та двокомпонентні (периферія відсутня).

Отже, у ході нашої роботи було досягнуто усіх поставлених завдань та охарактеризовано лексико-семантичні особливості терміносистеми японської мови в галузі урбаністики. Ми провели аналіз терміносистеми на 80 термінів на структурні особливості, семантичні зв'язки, прямі та переносні значення та сформували шість семантичних полів в межах досліджуваної системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аністратенко Л. С. Японська літературознавча термінологія: структурно-семантичні та текстуально-дискурсивні виміри : дис. канд. філол. наук. Київ, 2017. 224 с.
2. Гайда С. Історія Термінологічної комісії при Міжнародному комітеті славістів / С. Гайда, В. Л. Іващенко // Термінологічний вісник. - 2015. - Вип. 3(1). - С. 192-197.
3. Гаспарян Д. С. Лексико-семантичне мікрополе «температура» в сучасній корейській мові : кваліфікаційна р. маг. Київ : КНЛУ, 2024. 68 с.
4. Допіряк Б., Бялик В. Структурно-семантичні характеристики й основні способи творення англомовних урбаністичних термінів. *International humanitarian university herald. philology*. 2020. № 44. С. 107–110.
5. Д'яков А.С., Кияк Т.Р., Куделько З.Б. Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти : монографія. Київ: КМ Academia, 2000. – 216 с.
6. Желязкова В. В. Семантика: теорія і практика : навч.-метод. посіб. для студ. спец. 035 Філологія («Прикладна лінгвістика»). Миколаїв: Іліон, 2018. – с. 179.
7. Запольських С. П., Мосіна Е. О. Англомовна термінологія архітектури і будівництва та проблеми її перекладу з англійської мови на українську : *Nova filologîa*, вип. № 86, 2022. С. 48–53.
8. Іващенко В. Л. Історіографія термінознавства : метамова і структурні підрозділи // Термінологічний вісник. - 2013. - Вип. 2(1). - С. 5-20.
9. Іващенко В. Сучасне українське теоретичне термінознавство: віхи становлення // *Слов'янське термінознавство кінця ХХ — початку ХХІ століть*. Київ: Жнець, 2018. С. 31-74.
10. Коваленко А. С., Гібаленко О. М., Бочарова О. А., Годун Т. Н. Лінгвістичні дослідження термінологічних систем англійських технічних термінів у галузі будівництва та архітектури. № 23 (2020): *Наука та виробництво*. Маріуполь.

11. Комарницька Т.К., Комісаров К.Ю. Сучасна японська літературна мова: теоретичний курс: в 2 т. Т.1./ - Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012.- 320 с.
12. Комарницька Т.К., Комісаров К.Ю. Сучасна японська літературна мова: теоретичний курс: в 2 т. Т. 2. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012. 424 с.
13. Кочан І. М. Правнична термінологія крізь призму лінгвістики / І. Кочан // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Проблеми української термінології. - 2014. - № 791. - С. 112-117.
14. Кочан І. М. Синонімія в лінгвістиці тексту як ознака розвитку чи неупорядкованості термінів? Вісник Львівського університету. Серія філологічна. 2019. Вип. 70. С. 347–354.
15. Кочан І. М. Українське термінознавство: етап утвердження. Термінологічний вісник 2019, вип. 5. С. 25-32
16. Кочан І. М. Українське термінознавство сьогодні / І. М. Кочан // *Studia philologica*. - 2017. - Вип. 9. - С. 93-101.
17. Книщенко Н. П. Теоретичні й практичні основи для різноаспектного дослідження спеціальної лексики / Н. П. Книщенко, Н. В. Нікуліна // Лінгвістичні дослідження. - 2018. - Вип. 47. - С. 222-227.
18. Кучеренко О. Ф. Функціонування української терміносистеми архітектури / О. Ф. Кучеренко // Термінологічний вісник. - 2017. - Вип. 4. - С. 149-154.
19. Лазебна Н. В. Семантична неоднозначність урбаністичної термінології (українсько-англійський переклад google translate vs людський переклад). *Nova filologiâ*. 2019. No. 76. P. 61–65.
20. Марчук Л. М. Семантичне поле: варіантність, функційність, проєкційність. Термінологічний вісник 2023, вип. 7.
21. Мельничук О. Д. Когнітивна семантика у перспективі концептуальної структури та мовного значення. *Philological sciences and translation studies: European potential*. 2021.

22. Петрина О.С. Провідні характеристики термінології та терміносистеми. *Science and Education: A new dimension: Philology*. 2018. Vol. VI(176), no. 51. P. 62–64.
23. Плигун О. А. Диференціація метазнаків "термін", "термінологія", "терміносистема" / О. А. Плигун // Науковий вісник Чернівецького університету : Германська філологія. - 2014. - Вип. 692-693. - С. 169-171.
24. Снігур Н. С. Лексико-семантичне поле гумор / humor в українській та чеській мовах / Снігур Н. С. // Магістеріум. Вип. 43. Мовознавчі студії / [упоряд.: Лучик В. В.]. 2011. С. 78-82.
25. Словник української мови: в 11 томах. Київ : Наук. думка, 1970. 8527 с.
26. Шеремета Л. П. Теоретичні основи дослідження медичної термінології: поняття про термінознавство. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2021 № 47 том 2.
27. Шмиг Р.А., Боярчук В.М., Добрянський І.М., Барабаш В.М. Термінологічний словник-довідник з будівництва та архітектури / – Львів, 2010. – 222 с.
28. Andre Sorensen, Carolin Funck. *Living Cities in Japan: Citizens' Movements, Machizukuri and Local Environments* 2007. Publisher: Routledge.
29. Boisson Sylvain, Bogaer Jan, Ortiz Paola. *Analysis of the urban-rural gradient terminology and its imaginaries in a Latin-American context. Theoretical and Empirical Researches in Urban Management*. May 2020
30. Bozděchová Ivana. *Prague School of Terminology - Polskie i europejskie nurty terminologiczne*. Wydawnictwo Naukowe Instytutu Komunikacji Specjalistycznej i Interkulturowej Uniwersytet Warszawski. Warszawa 2017.
31. Campo Á. *The reception of Eugen Wüster's work and the development of terminology: thèse*. 2012.
32. Collet T. *What's a term? An attempt to define the term within the theoretical framework of text linguistics*. *Linguistica Antverpiensia, New Series – Themes in Translation Studies*. 2021. Vol. 3.
33. Faber P., L'Homme M.-C. *Lexical semantic approaches to terminology*. *Terminology*. 2014. Vol. 20, no. 2. P. 143–150.

34. Flora, Cornelia Butler; Flora, Jan L.; Gasteyer, Stephen P. 2015. Rural Communities: Legacy + Change (English) (вид. 5). Westview Press
35. Mitja Trojar. Wüster's View of Terminology (article). Slovenski jezik – Slovene Linguistic Studies 11 (2017): 55–85
36. Miwa, M. A. Study on The Importance of Wago as a Premise of Town Planning for Citizens about the Case of Citizen Charters of Tokyo. Journal of Architecture and Planning (Transactions of AIJ). 2000. Vol. 65, no. 533. P. 143–150.
37. Nedashkivska Tetiana, Kushmar Lesia. Associative Way from Perception to Understanding: Associative Field vs Lexical-Semantic Field. Journal of Modern Education Review. USA. 2017, Volume 7, No. 1, pp. 44–50.
38. Pamela Faber, Clara Inés Lopez-Rodriguez in book: A Cognitive Linguistics View of Terminology and Specialized Language. Publisher: Mouton. 2012.
39. 児玉 徳美. 日本語の用字用語. 立命館文学. 立命館大学人文学会. 2013-11.
40. 吉見 俊哉. 都市論と都市社会学. テーマ部会 II. 1993 年 1993 卷 11 号 p. 40-41.
41. 手越 義昭, 吉田 昌弘. 建築専門用語の理解過程モデルの研究: 定形専門用語について ((02) 専門科目の講義・演習-II, 口頭発表論文. 2011.
42. 赤木 徹也, 鯨坂 誠之. 認知言語学的アプローチに基づく都市空間の概念化に関する基礎的研究. Journal of Architecture and Planning. 2012 年 77 卷 679 号 p. 2043-2052.
43. 守屋 秀夫. 学術用語集建築学編(増訂版)の編集からみた専門用語の問題点. 1991 年 41 卷 4 号 p. 344-350.
44. Weblio: 英和辞典・和英辞. URL: <https://ejje.weblio.jp> (дата звернення 15.05.2024 p.)
45. TAKOBOTO: Japanese dictionary & Nihongo study tool. URL: <https://takoboto.jp> (дата звернення 14.05.2024 p.)
46. 日本建築 . Japan Architect. URL: <https://japan-architect.jimdofree.com/dictionary/> (дата звернення 06.05.2024 p.).

ДОДАТКИ

Додаток А.

ТЕРМІНОСИСТЕМА В ГАЛУЗІ УРАБНІСТИКИ ЯПОНСЬКОЮ МОВОЮ

№	Слово	Читання	Значення 1	Значення 2	Значення 3
1.	都市	/тоші/	Місто	Міський, муніципальний	-
2.	町	/мачі/	Містечко	Район (в місті)	Вулиця
3.	村	/мура/	Село	-	-
4.	-街	/гай/	Вулиця	Район (в місті)	Місто
5.	通り	/до:рі/	Вулиця	Дорога, шлях	вуличний трафік
6.	路地	/роджі/	Провулок, вузька вулиця	Сад при будинку	Доріжка крізь сад, ворота
7.	区	/ку/	Район (в місті)	Секція	-
8.	丁目	/чьо:ме/	Квартал (адміністрати вна одиниця)	-	-
9.	建物	/татемоно/	Будівля	-	-
10.	建築物	/кенчіку буцу/	архітектурна споруда	-	-

Продовження додатку А.

№	Слово	Читання	Значення 1	Значення 2	Значення 3
11.	商業施設	/шьо: гьо: шісецу/	Торговий центр	Комерційне приміщення	-
12.	住宅	/джю:таку/	Житловий будинок	Житло, резиденція	-
13.	公共施設	/ко:кьо: шісецу/	Громадський заклад, державний заклад		-
14.	公園	/ко:ен/	Парк	Зелена зона	-
15.	広場	/хіроба/	Площа, майдан	Відкритий простір	-
16.	道路	/до:ро/	Дорога	Швидкісна магістраль	-
17.	鉄道	/тецудо:/	Залізниця	Залізничний транспорт, поїзд	-
18.	地下鉄	/чікатецу/	Метро	-	-
19.	バス	/басу/	Автобус		
20.	自動車	/джідо:шія/	Автомобіль	Транспортний засіб	-

Продовження додатку А.

№	Слово	Читання	Значення 1	Значення 2	Значення 3
21.	歩行者専用道路	/хокошы сейю до:ро/	Пішохідна зона	Тротуар	-
22.	住宅	/джю:таку/	Житловий будинок	Житло, резиденція	-
23.	緑地	/рьокучі/	Зелена зона, паркова зона	Газон	-
24.	都市計画	/тоші кейкаку/	Містобудуван ня, містоплануван ня	Міський план, генеральний план міста	-
25.	都市開発	/тоші кайхацу/	Міський розвиток	Міське будівництво, розширення міста	-
26.	都市再生	/тоші сайсей/	Реконструкція міста, ревіталізація міста	-	-

№	Слово	Читання	Значення 1	Значення 2	Значення 3
27.	都市交通	/тоші ко:цу:/	Міський транспорт	Транспортна система	-
28.	都市景観	/тоші кейкан/	Міський пейзаж, ландшафт	-	-
29.	都市環境	/тоші канкьо/	Міське середовище	-	-
30.	都市防災	/тоші бо:сай/	заходи для запобігання надзвичайних ситуацій в місті	-	-
31.	都市緑化	/тоші рьокка/	Озеленення міста	-	
32.	アーバン	/а:бан/	міський, урбаністичний	столичний	-
33.	安全衛生	/андзен ейсей/	техніка безпеки	-	-
34.	足場	/ашіба/	риштування	зручність доступу транспортом(автомобільним або залізничним транспортом)	
35.	美術館	/біджюцукан/	картинна галерея	художній музей	-

№	Слово	Читання	Значення 1	Значення 2	Значення 3
36.	文化施設	/бунка шісецу/	Культурні заклади, культурно-просвітній заклад	-	-
37.	病院	/бьоін/	лікарня, шпиталь	-	-
38.	知事	/чіджі/	голова префектури	-	-
39.	地上	/чіджьо/	над землею, на поверхні	наземний	Земля, світ
40.	地下	/чіка/	під землею	підвал, цокольний поверх	підземний
41.	地下街	/чіка гай/	підземний торговий центр,	-	-
42.	地階	/чікай/	Підвал, цокольний поверх	-	-
43.	地域	/чі ікі/	місцевість,	регіон,	область
44.	大学	/дайгаку/	університет	-	-
45.	段鼻	/данбана/	виступ сходинки, край сходинки	-	-
46.	断面	/данмен/	поперечний переріз	-	-
47.	断面図	/данмензу/	креслення перерізу,	-	-
48.	段差	/данса/	Різниця в рівнях (доріг)	Рівень володіння грою (го, шьогі)	-

№	Слово	Читання	Значення 1	Значення 2	Значення 3
49.	技術的基準	/гіджюцутекі кіджюн/	технічний стандарт	-	-
50.	地熱利用	/джінецу рійо:/	використанн я геотермально ї енергії	-	
51.	ドア	/доа/	двері (західного типу)	-	-
52.	縁側	/енгава/	ганок (японського типу), веранда	-	-
53.	風除室	/фу:джьошіцу/	тамбур, передпокій (шлюз), веранда	-	-
54.	神社	/джінджя/	синтоїстськи й храм	-	
55.	人孔	/джінко:/	люк	КОЛОДЯЗЬ	
56.	実施設計	/джішші секкей/	робочий, детальний, фінальний проєкт	-	
57.	準耐火	/джюнтайка/	умовно вогнестійкий	-	
58.	準都市計 画区域	/джюнтоші кейкаку куікі/	зона обмеженого міського планування, Квазімістобу дівні території	-	
59.	住居地域	/сумай чіікі/	житлова зона	-	
60.	壁	/кабе/	стіна	Бар'єр	
61.	壁掛け式	/кабекакешікі/	настінний	навісний	

№	Слово	Читання	Значення 1	Значення 2	Значення 3
62.	完了	/канрьо:/	завершення, закінчення	-	
63.	完成	/кансей/	виконання, завершення	ідеальність	
64.	角敷地	/кадошікічі/	кутова ділянка	-	
65.	階段	/кайдан/	сходи, сходова клітка	-	
66.	開口部	/кайко:бу/	отвір (наприклад, вікно, двері)	-	
67.	階数	/кайсу:/	кількість поверхів	-	
68.	下端	/шіта ба/	нижній край, нижня грань	база	
69.	建築	/кенчіку/	архітектура	-	
70.	建築家	/кенчікука/	архітектор	-	
71.	建築面積	/кенчіку менсекі/	Площа, місце забудови	-	
72.	建築制限	/кенчіку сейген/	будівельні обмеження	-	
73.	研究施設	/кенкю: шісецу/	науково- дослідний заклад	-	
74.	建設	/кенсецу/	будівництво	-	
75.	漆喰	/шіккуй/	штукатурка		
76.	化粧漆喰	/кешшьо шіккуй/	декоративна штукатурка	-	
77.	基本設計	/кіхон секкей/	Ескіз проекту	-	

78.	気密	/кіміцу/	герметичний, повітрянепро никний	-	
79.	工学	/ко:гаку/	інженерія	-	
80.	工学者	/ко:гакушыя/	інженер	-	

**ПРЯМІ ТА ПЕРЕНОСНІ ЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ ШАРІВ ВАГО ТА
КАНГО У ТЕРМІНОСИСТЕМІ УРБАНІСТИКИ**

№	Слово	Розбір ієрогліфів	Значення	Класифікація значення	Шар лексики
1.	都市 /тоші/	都 – мегаполіс 市 – місто	Місто	Пряме, буквальне	ваго
2.	町 /мачі/	町 - містечко	Містечко	Пряме, буквальне	ваго
3.	村 /мура/	村 - село	Село	Пряме, буквальне	ваго
4.	-街 /гай/	街 - вулиця	Вулиця	Пряме, буквальне	канго
5.	通り /до:рі/	通 - трафік	Вулиця	Пряме, не буквальне	ваго
6.	路地 /роджі/	路 - шлях 地 - земля	Провулок, вузька вулиця	Пряме, не буквальне	канго
7.	区 /ку/	区 - район	Район (в місті)	Пряме, буквальне	канго
8.	建物 /татемоно/	建 - будувати 物 - річ	Будівля	Пряме, буквальне	ваго

№	Слово	Розбір ієрогліфів	Значення	Класифікація значення	Шар лексики
9.	丁目 /чьо:ме/	丁 - вулиця 目 – лічильний суфікс	Квартал (адміністративна одиниця)	Пряме, буквальне	канго-ваго
10.	建築/кенчіку/	建 - будувати 築 - конструювати	архітектура	Пряме, буквальне	канго
11.	住宅/джю:таку/	住 - жити 宅 - будинок	Житловий будинок	Пряме, буквальне	канго
12.	施設 /шісецу/	施 - милосердя 設 - запроваджувати	Заклад	Пряме, не буквальне	канго
13.	商業施設 /шьо: гьо: шісецу/	商 - продаж 業 – справи	Торговий центр	Пряме, не буквальне	канго
14.	公共施設/ко:кьо: шісецу/	公 – публічний, державний 共 – разом, загальний	Громадський заклад, державний заклад	Пряме, буквальне	канго

№	Слово	Розбір ієрогліфів	Значення	Класифікація значення	Шар лексики
15.	公園 /ко:єн/	公 - публічний 園 – парк, сад	Парк	Пряме, буквальне	канго
16.	広場/хіроба/	広 - широкий 場 - місце	Площа, відкритий простір	Пряме, буквальне	ваго
17.	道路 /до:ро/	道 - шлях 路 - дорога	Дорога	Пряме, буквальне	канго
18.	鉄道/тецудо:/	鉄 - залізо 道 - шлях	Залізниця	Пряме, буквальне	канго
19.	地下鉄 /чікатецу/	地 – земля 下 - під 鉄 - залізо	Метро	Пряме, буквальне	канго
20.	自動車 /джідо:сія/	自 - самостійно 動 - рух 車 - транспорт	Автомобіль	Пряме, буквальне	канго

№	Слово	Розбір ієрогліфів	Значення	Класифікація значення	Шар лексики
21.	自転車 /джітеншія/	自 – сам 転 - обертатись 車 - транспорт	Велосипед	Пряме, буквальне	канго
22.	歩行者専用道路 /хокошія сенйо до:ро/	歩 - пішки 行 - йти 者 - людина 専 - спеціалізація 用 - використання	Пішохідна зона, тротуар	Пряме, буквальне	канго
23.	緑地 /рьокучі/	緑 - зелений 地 - земля	Зелена зона	Пряме, буквальне	канго
24.	都市計画 /тоші кейкаку/	計 - план 画 - картинка	Містобудув ання, містоплану вання	Пряме, буквальне	канго
25.	都市開発 /тоші кайхацу/	開 - відкривати 発 - починати	Міський розвиток	Пряме, буквальне	канго

№	Слово	Розбір ієрогліфів	Значення	Класифікація значення	Шар лексики
26.	都市再生 /тоші сайсей/	再 – знову 生 - життя	Реконструкція міста	Пряме, буквальне	канго
27.	都市景觀 /тоші кейкан/	景 - місце 觀 - стан	Міський пейзаж, ландшафт	Пряме, буквальне	канго
28.	都市環境 /тоші канкьо/	環 - коло 境 - межа	Міське середовище	Пряме, не буквальне	канго
29.	都市交通 /тоші ко:цу:/	交 – об'єднання 通 - рух	Міський транспорт	Пряме, не буквальне	канго
30.	都市防災 /тоші бо:сай/	防 - захист 災 - лихо	заходи для запобігання надзвичайних ситуацій в місті	Пряме, буквальне	канго
31.	都市緑化 /тоші рьокка/	緑 - зелень 化 - зміна	Озеленення міста	Пряме, буквальне	канго

№	Слово	Розбір ієрогліфів	Значення	Класифікація значення	Шар лексики
32.	安全衛生 /андзен ейсей/	安 - спокій 全 - повний 衛 - захист 生 - життя	техніка безпеки	Пряме, буквальне	канго
33.	足場 /ашіба/	足 - ноги 場 - місце	1) Риштування 2) зручність доступу транспортом	1) пряме, не буквальне 2) переносне, буквальне	ваго
34.	美術館 /біджюцукан/	美 - картина 術 – образ. мист. 館 - місце	картинна галерея, художній музей	Пряме, буквальне	канго
35.	文化施設 /бунка шісецу/	文 - мистецтво 化 - зміна	Культурні заклади, культурно-просвітній заклад	Пряме, буквальне	канго

№	Слово	Розбір ієрогліфів	Значення	Класифікація значення	Шар лексики
36.	病院 /бьоін/	病 - хвороба 院 - заклад	лікарня	Пряме, буквальне	канго
37.	知事 /чіджі/	知 - знати 事 - справа	голова префектур и	Пряме, не буквальне	канго
38.	地上 /чідзьо/	地 - земля 上 - верх	над землею, на поверхні	Пряме, буквальне	канго
39.	地下 /чіка/	地 - земля 下 - низ	1) під землею 2) підвал	1) Пряме, буквальне 2) пряме, не буквальне	канго
40.	地下街/чіка гай/	Див. 3 і 39	підземний торговий центр	Пряме, буквальне	канго
41.	地階 /чікай/	地 - земля 階 - поверх	Підвал, цокольний поверх	Пряме, буквальне	канго
42.	地域 /чі ікі/	地 - земля 域 - район	Місцевість , регіон	Пряме, буквальне	канго
43.	大学/дайгаку/	大 - великий 学 - навчання	університе т	Пряме, буквальне	канго

№	Слово	Розбір ієрогліфів	Значення	Класифікація значення	Шар лексики
44.	段鼻 /данбана/	段 - рівень 鼻 - ніс	виступ сходинок, край сходинок	Пряме, не буквальне	канго
45.	断面 /данмен/	断 - розріз 面 - площина	поперечний переріз	Пряме, буквальне	канго
46.	断面図 /данмензу/	図 - схема	креслення перерізу	Пряме, буквальне	канго
47.	段差 /данса/	段 - рівень 差 - різниця	Різниця в рівнях (доріг)	Пряме, буквальне	канго
48.	縁側 /енгава/	縁 - край 側 - сторона	ганок (японського типу), веранда	Пряме, не буквальне	канго
49.	風除室 /фу:джьо шіцу/	風 - вітер 除 - захист 室 - кімната	тамбур, передпокій (шлюз), веранда	Пряме, буквальне	канго

№	Слово	Розбір ієрогліфів	Значення	Класифікація значення	Шар лексики
50.	技術的基準 /гіджюцутекі кіджюн/	技 - навик 術 - техніка 的 - якість 基 - базовий 準 - відповідний	технічний стандарт	Пряме, буквальне	канго
51.	地熱利用 /джінецу рійо:/	地 - земля 熱 - тепло 利 - перевага 用 - використання	використа ння геотермал ьної енергії	Пряме, буквальне	канго
52.	神社 /джінджя/	神 - бог 社 - храм	синтоїстський храм	Пряме, буквальне	канго
53.	人孔/джінко:/	人 - людина 孔 - отвір	Люк, колодязь	Пряме, буквальне	канго
54.	準 /джюн/	準 - напів	Умовний, напів	Пряме, буквальне	канго
55.	準耐火 /джюнтайка/	耐 - стійкий 火 - вогонь	умовно вогнестійк ий	Пряме, буквальне	канго

№	Слово	Розбір ієрогліфів	Значення	Класифікація значення	Шар лексики
56.	実施設計 /джішші секкей/	実 - справжній 施 – застосування 設 - підготовка 計 - план	робочий, детальний, фінальний проект	Пряме, буквальне	канго
57.	準都市計画区 域/джюнтоші кейкаку куікі/	区 - район 域 – обмеження	зона обмеженог о міського плануванн я, Квазімісто будівні території	Пряме, буквальне	канго
58.	住居地域 /сумай чіікі/	住 - жити 居 - існувати	житлова зона	Пряме, буквальне	канго
59.	壁 /кабе/	壁 - стіна	1) стіна 2) бар'єр	1) Пряме, буквальне 2) Пряме, не буквальне	канго
60.	壁掛け式 /кабе какешікі/	掛 - висіти 式 - функція	Настінний , навісний	Пряме, буквальне	канго

№	Слово	Розбір ієрогліфів	Значення	Класифікація значення	Шар лексики
61.	角敷地 /кадошікічі/	角 - кут 敷 - поширюватися 地 - земля	кутова ділянка	Пряме, буквальне	канго
62.	階段 /кайдан/	階 - поверх 段 - сходи	сходи, сходові клітка	Пряме, буквальне	канго
63.	開口部 /кайко:бу/	開 – відкривати 口 - отвір 部 - частина	отвір (наприклад, вікно, двері)	Пряме, буквальне	канго
64.	階数 /кайсу:/	階 - поверх 数 - число	кількість поверхів	Пряме, буквальне	канго
65.	完了 /канрьо:/	完 – ідеальний 了 - завершення	завершення, закінчення	Пряме, буквальне	канго
66.	完成 /кансей/	完 - ідеальний 成 - ставати	виконання, завершення	Пряме, буквальне	канго
67.	下端 /шіта ба/	下 - нижній 端 - край	нижній край, грань	Пряме, буквальне	канго

№	Слово	Розбір ієрогліфів	Значення	Класифікація значення	Шар лексики
68.	建築家 /кенчікука/	家 - професіонал	архітектор	Пряме, буквальне	канго
69.	建築面積 /кенчіку менсекі/	面 - поверхня 積 - склад	Площа, місце забудови	Пряме, буквальне	канго
70.	建築制限 /кенчіку сейген/	制 - закон 限 обмеження	будівельні обмеження	Пряме, буквальне	канго
71.	研究施設 /кенкю: шісецу/	研 - вивчати 究 - досліджувати	науково- дослідний заклад	Пряме, буквальне	канго
72.	建設 /кенсецу/	建 - будувати 設 - встановлювати	будівницт во	Пряме, буквальне	канго
73.	漆喰 /шіккуй/	漆 – лак 喰 - їсти	штукатурк а	Пряме, буквальне	канго
74.	化粧漆喰 /кешшьо шіккуй/	化 – зміна 粧 - косметика	декоратив на штукатурк а	Пряме, буквальне	канго
75.	基本設計 /кіхон секкей/	基 - база 本 - походження	Ескіз проекту	Пряме, буквальне	канго

	Слово	Розбір ієрогліфів	Значення	Класифікація значення	Шар лексики
76.	気密 /кіміцу/	気 - повітря 密 – щільність	герметичний	Пряме, буквальне	канго
77.	工学 /ко:гаку/	工 - конструкція 学 - наука	інженерія	Пряме, буквальне	канго
78.	工学者 /ко:гакушія/	者 - людина	інженер	Пряме, буквальне	канго